פערלאַג „די וועלט".

די פּויערים־בּעפרייאונג.

איבערזעצט פון רוסיש.

דרוק פון י. פּיראָזשניקאָוו.

Освобожденіе крестьянъ.

Вильна, типографія И. I. Пирожникова Завальная ул д. № 1147.

1906

I.

דעם 19=טען פֿעברואַר 1861 האָט בעקומען אַ טוידט=קלאַפּ דאָס אַלטע רוסלאַנד פֿון ניקאָלאַי דעם 1=טען. דאָס זעלבע רוסלאַנד, וועגען וועלכער דער רוסישער פּובליציסט בעלינסקי האָט אַזוי געשריבען: „דאָס איז דאָס שרעקליכסטע בילד פֿון אַ לאַנד, וואו מענשען האַנדלען מיט מענשען, ניט האָבענדיג דערויף אַפילו דעם כלומרשט׳דיגען אויסרייד פֿון די אַמעריקאַנער פּלאַנטאַטאָרס, וועלכע טענה׳ן, אַז דער נעגער איז ניט קיין מענש; פֿון אַ לאַנד, וואו מענשען האָבען זיך אַליין גערופֿען ניט מיט נעמען נאָר מיט צונעמען: וואַנקאַ, וואַסקאַ, סטיאָפּקאַ, פּאַלאַשקאַ; פֿון אַ לאַנד, וואו ניט נאָר די פּערזענליכקייט, עהרע און אייגענטהום איז ניט געווען געזיכערט, נאָר וואו ס׳האָט אַפילו נישט עקזיסטירט קיין פּאָליציייאישע אָרדנונג, וואו עס האָט נאָר געהערשט אַ גרויסע חברה פֿון פֿערשידענע בעאַמטע, פֿון געוויסענלאָזע פּלינדערער".

אויב פֿון 1861 ביז 1881 יאָהר איז דער 19=טער פֿעברואַר דאָך געוועזען אַן אָפּיציעלער יום טוב, איז דאָס נאָר דעריבער, ווייל אין דעם איינעם טאָג איז אויך אויסגעקומען דער טאַבעל=טאָג, ווען אַלעקסאַנדער דער צווייטער איז אַרויף אויף דעם טהראָן. דער 1=טער מערץ 1881, וועלכער איז אין די אויגען פֿון אַזוינע לייט, ווי מעשטשערסקי און קאַטקאָוו געוועזען דער פּועל=יוצא פֿון 19=טען פֿעברואַר, האָט געגעבען די רעאַקציאָנערען די געווינשטע געלעגענהייט צוערשט אָבצושוואַכען דעם יום=טובדיגען כאַראַקטער פֿון דעם טאָג און דערנאָך איהם אין גאַנצען מבטל צו זיין. ס׳איז ענדליך געקומען אַזאַ צייט, ווען דאָס פייערען פון 19=טען פֿעברואַר האַלט מען פֿאַר אַ פּאָליטישען פֿערברעכען, און „יענע חברה בעאַמטע און געוויסענלאָזע פּלינדערער" וועלכע האָבען איצט אַרויפֿגעצויגען

אויף זיך אַ שענערע מאַסקע, האָבען אָנגעהויבען קוקען אויף דעם, ווי אויף אַ פּערזענליכע בעליידיגונג.

ניט קוקענדיג אויף די פֿילע לעגענדעס, וועלכע זענען אין אַ קורצער צייט אויסגעוואַקסען אַרום דער געשיכטע פֿון דער פּויערען־בעפֿרייאונג, האָט באמת דיזער טאָג אַפילו 44 יאָהר צוריק אויך ניט געטראָגען קיין יום־טוב׳דיגען כאַראַקטער. מיר וועלען נאָר דערמאָנען איין אינטערעסאַנטען פֿאַקט: אין דעם ערשטען פּראָיעקט פֿון מאַניפֿעסט וועגען דעם בעפֿרייאונגס טאָג איז געשטאַנען: „אין דעם טאָג, וועלכער איז אַ טאָג פֿון שמחה פֿאַר אונז און פֿאַר אַלע אונזערע טרייע אונטערטהענער". אין דעם פּראָיעקט אָבער, וועלכען עס האָט פֿאָרגעלייגט דער מיטראָפּאָליט פֿ י ל אַ ר ע ט, האָט מען שוין דיזע ווערטער אַרויסגעוואָרפֿען. אין איין בעזונדערען ערקלערונגס־בריעף מאָטיווירט ער דאָס אַזוי: „איך האָב ניט דערמאָנט וועגען די שמחה, כדי עס זאָל נישט געזאָגט זיין אין קייזערס נאָמען אַזאַ וואָרט, מיט וועלכען פֿילע טרייע אונטערטהאַנער, וועלען ניט מיטפֿיהלען". און באמת איז רוסלאַנד אין דעם טאָג געוועזען ווייט פֿון שמחה. די ערקלערטע פֿרייהייט האָט ניט געמאַכט דעם איינדרוק, ווי עס וואָלט געפּאַסט פֿאַר אַזאַ גרויסאַרטיגען און פֿייערליכען היסטאָרישען מאָמענט. פֿערקעהרט, דער ערשטער איינדרוק איז געוועזען „דונקעל אונבעשטימט און גאָר ניט פֿרעהליך".

אין אַ געוויסען גראַד ערקלערט זיך דאָס מיט די אומשטענדען, ביי וועלכע די פֿרייהייט איז פּראָקלאַמירט געוואָרען. די „בעפֿרייער" האָבען ווי אַליין ניט געגלויבט אין זייער בעפֿרייאונגס־שליחות און האָבען מורא געהאַט פֿאַר די בעפֿרייטע. די אונגעהוירע „חברה פֿון אַלערליי בעאַמטע און ניט בעאַמטע נעוויסענלאָזע פּלינדערער" האָט אָנגענומען בעשטימטע מיטלען זיך צו בעשיצען—ניט נעגען די קנעכט־איינענטהימער, ניט נעגען די פּריצים־נייען! פֿאַר דיזע שונאים האָט אונזער „חברה" זעהר ווייניג מורא געהאַט. זי האָט זיך געזוכט צו בעשיצען נעגען די פּויערים, וועלכע האָבען איינענטליך נעדאַרפֿט נאָר דאַנקען און פֿרעהען זיך. נאָך אַ צייט פֿריהער, איידער מען האָט ערקלערט די פֿרייהייט, האָט יאַקאָוו ראָסטאָווצעוו, דער

„ענטוזיאַסט", וועלכער האָט אויס ליעבע צום אמת אַרויסגעגעבען זיינע חברים דעקאַבריסטען, אויסגעאַרבייט אַ פּראָיעקט וועגען צייטווייליגע גענעראַל-גובערנאַטאָרען, וואָס האָבען געזאָלט האָבען אויסערגעוויינליכע פאָלמאַכט ביים פערשטיקען די אונרוהען. ווען לאַנסקאָי איז אַרויסגעטראָטען געגען דעם פּראָיעקט, דערוויינענדיג, אַז דאָס פאָלק וועט זיך ניט שטעלען ענטגעגען, ווייל ער פיהלט מיט אַלע גוטע אַבזיכטען פון דער רעגירונג, האָט דער קיסר, דער בעפרייער, וועלכער האָט אוניבעגרענצט געליעבט זיין פאָלק, געענטפערט: „דאָס איז אַלין כל זמן דאָס פאָלק האַלט אין וואַרטען: ווער קען אָבער ערב זיין, אַז ווען מען וועט דאָס נייע געזעץ אַריינפיהרען אין לעבען און דאָס פאָלק וועט זעהען, אַז זיינע האָפענונגען, ד. ה. די פרייהייט ווי ער פערשטעהט, איז ניט מקוים געוואָרען, ווער קען ערב זיין, אַז ער וועט דאַמאָלסט ניט אַריין אין אַ ביטערער פערצווייפלונג? דאַמאָלסט וועט שוין זיין שפּעט צו שיקען פון דאַנען בעזונדערע מענשען צו בערוהיגען, מען דאַרף זיי זאָלען שוין אַצונד זיין אויף די ערטער.

פאַר פיעלע מיטגליעדער פון די רעדאַקציאָנס-קאָמיסיעס איז געבליבען בסוד סודות אַלץ, וואָס ס'איז פאָרגעקומען אין דער צייט פון 10-טען אָקטאָבער 1860 ביז דעם 5-טען מערץ 1861 ד. ה. פון דעם טאָג, ווען מען האָט פאַנאַנדערגעלאָזען די רעדאַקציאָנס-קאָמיסיעס ביז דעם טאָג, ווען מען האָט פערעפענטליכט דעם מאַניפעסט פון 19-טען פעברואַר.

אין אַלע גובערניעס האָט מען צוגעשיקט גענעראַלען, פליגעל-אַדיוטאַנטען, אַלס כפּעציעלע בעאַמטע ביי די גובערנאַטאָרען. אַזוי ווי ס'קענען פאָרקומען פאָלקס-אונרוהען ביי דער בעפרייאונג, זענען אָבגעגעבען געוואָרען דעם מיליטער פאָלגענדע בעפעהלען: 1) אַ פעראָרדנונג צו די מיליטער-בעאַמטע אָדער מיליטער-קאָמאַנדעס, וועלכע זענען בעשטימט געוואָרען אויף די עקזיקוציאָנס-טהעטיגקייט אין די שטעדט, שטעדטלעך און דערפער פון די מערב-גובערניעס. 2) איין פעראָרדנונג צו די מיליטער-אָנפיהרער אויף דעם פאַל, אַז מען וועט דאַרפען געברויכען מיליטער-מאַכט איינצושטילען די פאָלקס-אויפרעגונג און אונרוהען. 3) די הויפּט-פערוואַלטער פון די מערב-גובערניעס

האבען דאס רעכט אבצוגעבען צום קריעגס-געריכט יענע מענשען, וועלכע זענען בעשולדיגט אין די אונרוהען, און תיכף מקים זיין דעם אורטהייל. 4) א צייט-ווייליגער בעפעהל צו דער אויעזדנער פאליציי, וועלכע ערלויבט אין אויסערגעוויינליכע ציפאלען בענוצען מיליטער-מאכט צו דערשטיקען און איינשטילען אונארדנונגען.

אין מאסקווע זענען א גאנצען טאג ארומגעגאנגען פאטרולען פון פעכאטע און רייטער מיט אנגעלאדענע ביקסען. דא האט מען אנגענומען נאך שטרייענגערע פארזיכטס-מיטלען, ווי אין פעטערבורג און דארטען האט מען זיך אויך צוגעגרייט גלייך ווי מען וואלט ערווארטען אנ'איבערפאל פון א שרעקליכען שונא. דער מיליטער גענעראל-גובערנאטאר איגנאטיעוו האט דעם 4-טען מערץ פאנאנדערגעשיקט אין די פאלקען אינסטרוקציעס, אין וועלכע ער האט גענוי בעשטימט וועלכע פאלקען זאלען פאנאנדערגעשיקט ווערען אין די אדער יענע פאליציי-אבטהיילונג פון שטאדט. די פאלקען האט מען בעפאהלען, זיי זאלען דעם גאנצען טאג פון 5-טען מערץ שטעהען צוגעגרייט אויף זייערע ערטער. די גאראדאוויע זיינען געוועזען בעוואפענט מיט רעוואלווערען.

נאר קיין שום זאך כאראקטעריזירט ניט אזוי גוט די שטימונג פון דער נעהערטער „גרויסער חבריה בעאמטע און ניט בעאמטע גנבים און רוצחים", ווי דער פאקט, אז אין 5-טען מערץ, אין דער איינענער צייט ווען מען האט אין די קירכען געלעזען די פרעהליכע בשורה וועגען דער פויערען-בעפרייאונג, האט מען מיט גרויס אכזריות „קערפערליך בעשטראפט" איינינע הויז-וועכטער דערפאר, וואס זיי האבען מיט איינינע טעג פריהער אונפארזיכטיג גערעדט וועגען דער קינפטיגער בעפרייאונגס-ערקלעהרונג ....

די שטימונג פון ווינטער פאלאץ איז ווי עס ווייזט אויס אויך געוועזען זעהר א געשפאנטע. די פערזאנען, וועלכע האבען זיך פערזאמעלט אין ווינטער פאלאץ אבווארטען דעם קיסר, האבען פלוצלונג דערהערט א קנאק ווי עמיצער וואלט אויסגעשאסען, דער גענעראל-גובערנאטאר האט באלד געשיקט זעהען וואס דארט איז. מען דערצעהלט איהם, אז מ'האט

אַראָבגעוואָרפֿען אַ קופּע שנעה פֿון דאַך. אין אַ ווײַלע אַרום דערהערט מען עפּעס קלינגען. דער פֿעלד־יעגער לויפֿט ווײַטער אָהן אַ אָטהעם געוואָר ווערען וואָס דאָס איז. ער דערצעהלט אַז דאָס קלינגט מען אין קירכע אויף אַ גלח'ס לויה.

טשערנישעווסקי'ס „בריעף אָהן אַ אַדרעס" און דאָבראָליובאָוו'ס אַרטיקלען בעווײַזען, אַז אַפֿילו די, וועלכע האָבען מעהר פֿון אַלעמען געקעמפֿט פֿאַר די ערנעהענטערונג פֿון דעם דאָזיגען בעפֿרײַאונגס־טאָג, האָבען איהם אויך בעגעגענט אָהן בעגײַסטערונג. נ. אָגאַרעוו האָט אַנאָמען געגעבען דעם מאַניפֿעסט פֿון 19־טען פֿעברואַר „אַ נײַער לײַב־אײגענשאַפֿט־געזעץ", און מ. ל. מיכאַילאָוו האָט דאַמאָלס אַרויסגעלאָזען זײַן אויפֿרוף „צום יונגען דור". עס האָט זיך אָרגאַניזירט די געהיימע רעוואָלוציאָנערע געזעלשאַפֿט „ערד און פֿרײַהײַט" (זעמליאַ אַ וואָליאַ).

דאָס פֿאָלק האָט אויך ניט אַנערקענט דעם מאַניפֿעסט פֿון 19־טען פֿעברואַר. גאַנץ רוסלאַנד האָט איהם בעגעגענט מיט אונרוהען און אויפֿרעגונג. דאָס פֿאָלק, וועלכער האָט אַזוי לײַדענשאַפֿטליך געוואַרט אויף די פֿרײַהײַט, האָט זיך פֿון איהר אָבגעזאָגט און געפֿאָדערט אַנ'אַנדער מאַניפֿעסט. אַלס אַנ'ענטפֿער אויף זײַנע פֿאָדערונגען האָט ער בעקומען קוילען, שטיקעס און ריטער. דער בעריכט וועגען דער טהעטיגקײַט פֿון מיניסטער פֿון אינערען, וועלכער האָט ווי ווײַט מעגליך פֿאַרדונקעלט די פֿאַקטען, בעווײַזט אונז אויך, אַז אין משך פֿון די צוויי יאָהר פֿון 19־טען פֿעברואַר 1861 ביז 1863־טען איז אין 29 גובערניעס פֿאָרגעקומען 1100 פּויערים־אויפֿשטאַנדען פֿון וועלכע אַ סך זענען דערשטיקט געוואָרען נאָר מיט דער מאַכט פֿון געוועהר. אין גראַף אַפּראַקסינ'ס מאַיאָנטעק אין בעזדנאָ, קאַזאַנער גובערניע, זענען אויפֿגעשטאַנען 5000 פּויערים וועלכע האָבען ניט געוואָלט אַנערקענען די נײַע פֿרײַהײַט. זיי אײַנצושטילען האָט מען אַרויסגעשיקט מיליטער. און דערבײַ זענען 55 פּויערים גע'הרג'עט געוואָרען און 77 פֿערוואונדעט. אַנטאָן פּעטראָוו, וועלכען מען האָט הושד געווען, אַז ער איז דער אָנפֿיהרער פֿון די פּויערים, איז איבערגעגעבען געוואָרען צו קריגס־געריכט און פֿער'משפּט געוואָרען צום טויט דורך

שיסען. אין פענזער גובערניע, אין דארף טשערנאגאי זענען 3 נע'הרג'עט געווארען, 18 פערוואונדעט, אין דארף קאנדעוועקע 8 נע'הרג'עט, 27 פערוואונדעט, 26 פער'משפט צו שמייסען מיט „שפיצרוטען" און זיי נאכהער פערשיקען אויף קאטארגע; 78 פערשיקט אין סיביר, די איבריגע האט מען פערזעצט אין די טורמעס, בעשטראפט מיט ריטער און אז. וו. אין סטאנקעוויטשעס מאיאנטעק וואראנעזשער גוב. זענען 40 פויערים דער'הרג'עט געווארען.

אזוי האט דאס פאלק בעגעגענט די „געשענקטע" פרייהייט און אזוי טהייער האט זי איהם געקאסט.

II.

מיט וואס שוע האט אזוי פערזינדיגט די „נייע פרייהייט", אז זי האט געצוואונגען דאס פאלק זיך אבצוזאגען פון איהר מיט אזא עקשנות.

ווען אונזער גרויסער כאטיריק (שטשעדרין) זאגט, אז די גאנצע מיה פון די „בעפרייער" איז געווען אנגעווענדעט אויף דערויף „אז דער פויער זאל פיהלען וואס מעהר דאנקבארקייט און דער פריץ וואס וועניגער היזק" קען מען מיינען, אז דאס איז אביסעל פערגרעכערט. באמת אבער זענען דא נאר איבערגע'חזרט אויף אנ'אנדער לשון די רעגעלען, ביי וועלכע דער הויפט־קאמיטעט האט זיך, לויט דער פעראָרדנונג געדארפט האלטען.

„ביי דער בעטראכטונג און אויך ביי דער פערעפענטליכונג פון די אלע געזעצגעבענדע אקטען, וועלכע זענען נוגע צו דיזעם ענין, זאל מען דורכאוים אבהיטען די דריי בעדינגונגען:

1) גלייך נאך דעם מאניפעסט, זאל דער פויער דערפיהלען, אז זיין לאגע האט זיך פערבעסערט;

2) דער פריץ זאל זיך גלייך בערוהיגען אויף דער איבערצייגונג, אז זיינע אינטערעסען זענען בעשיצט;

3) די אָרטיגע אַדמיניסטראַציע זאָל אויף אַ מינוט ניט פערלירען איהר ענטשלאָסענהייט".

דיזער קונציג־אויסגעשפּיצטער און רמאות׳דיגער פּראָגראַם איז גלענצענד דורכגעפיהרט געוואָרען. מיר זעהען דאָס גאַנץ קלאָר אויך פון די לאַנגע וכוחים מכח די פראַגע, צי האָט זיך די מאַטעריעלע לאַגע פון די פויערים פערבעסערט נאָך דעם, ווי דאָס לייב־אייגענטהום איז אָבגעשאַפט געוואָרען אָדער ניט?

אַ לאַנגע צייט האָט זיך ביי אונז געהאַלטען אַ מיינונג טהיילווייז עקזיסטירט זי נאָך יעצט אויך, לויט וועלכער די פויערען־בעפרייאונג פון דער לייב־אייגענשאַפט אין רוסלאַנד איז פאָרגעקומען אויף אַנדערע יסודות, ווי אין מערב־אייראָפּאַ, דען אַחוץ פּערזענליכע פרייהייט האָט אונזער געוועזענער שקלאַף כלומרשט בעקומען ערד אויך.

נאָר דאָס איז איינע פון יענע פאַלשע מיינונגען, וועלכע מיר בעגעגענען זעהר אָפט ביי די פערטהיידיגער פון „ספּע־ציעל רוסישע איינענשאַפטען", יענע פע־געסען אַז אויב וואָסער עס איז היסטאָרישער פּראָצעס ענטוויקעלט זיך „איינענאַרטיג" הייסט דאָס נאָך ניט, אַז דער אָדער יענער פאָלק בעזיצט ספּע־ציעלע „איינענשאַפטען". פערקעהרט, די „איינענאַרטיגקייט" גופא ווייזט אָן, אַז די גרונד־פאָרמען און טענדענצען פון דער געזעלשאַפטליכער ענטוויקלונג זענען אַלגעמיינע.

ביי דער פּערזענליכער בעפרייאונג פון פויער אין מערב אייראָפּאַ האָט מען אויך ניט אַלע מאָל און ניט אומעדום אָבגענומען פון איהם די ערד. דער עקספּראָפּריאַציאָנס־פּראָ־צעס האָט אָפטמאָל געדויערט ניט ווייניגער איידער דער בע־פרייאונגס־פּראָצעס. למשל אין ענגלאַנד האָט דער בעפרייאונגס־פּראָצעס געדויערט ביז צו דער צווייטער העלפט פון XVII־טען יאָהרהונדערט און דער עקספּראָפּריאַציאָנס־פּראָצעס האָט זיך ערשט געענדיגט אין XIX־טען יאָהרהונדערט. אין פראַנק־רייך האָט דער בעפרייאונגס־פּראָצעס, וועלכער האָט זיך אָנגעהויבען אין XIV־טען יאָהרהונדערט, געענדיגט ערשט אין יאָהר 1789. די פּראָבע אַרויפצולייגען אויף די פויערים אויס־קויפס־אָבצאָהלונגען פאַר די ערד, וואָס מען האָט זיי איבער־געלאָזען, איז ניט געלונגען. דער דעקרעט פון קאָנווענט אין

17 יולי 1793 האָט בעפרײַט די פויערשע ערד פון אַלע היובים און נאַלאָגען, וועלכע זענען ביז אַהער אויף זיי געלעגען. די מעלות, וואָס מאַרקס געפינט אין דער פראַנצויזישער רעוואָליוציאָנס-מעטאָדע, האָבען זיך אויך אַרויסגעוויזען בײַ דער פויערען-בעפרײַאונג.

אין דײַטשלאַנד, וואו דער בעפרײַאונגס-פּראָצעס האָט זיך אָפיציעל אָנגעהויבען אין יאָהר 1811, האָט ער זיך אויך פערצויגען אויף עטליכע צענדליג יאָהר און האָטש די מערץ-רעוואָלוציאָן האָט איהם געגעבען אַ שטאַרקען שטויס פאָרווערטס, האָט דאָך דער בעוואוסטער היסטאָריקער פון די דײַטשע פויערים קנאַפּ אַפילו אין יאָהר 1890 נאָך ניט געקענט מיט בעשטימטהײַט זאָגען, צו די בעציהונגען צווישען די פויערים און גוטס-בעזיצער אין איניגע טהיילען פון פרײַסען זענען שוין גענצליך רעגולירט, פשוט גערעדט הייסט דאָס, צי איז שוין דאָס אײַגענטהום-רעכט פאָלשטענדיג אָבגעשאַפט. פון דער ערד, וועלכע דער דײַטשער פויער האָט געהאַט אין זײַן רשות, איז איהם געבליבען קוים אַ העלפט און אויך דערפאַר האָט ער געדאַרפט אויסצאָהלען ניט איין הונדערט מיליאָן מאַרק. דער „סלעזישער מיליאַרד” איז געווען ניט דער איינציגער. אַזעלכע מיליאַרדען האָט מען געקענט געפינען אין אַנדערע טהיילען פרײַסען. די פרײַסישע יונקערס האָבען זיך פעסט געהאַלטען פאַר די פויערשע ערד.

די בעפרײַאונג פון רוסישען פויער איז אויך ניט פאָרגעקומען אין איין טאָג. מילא פון דעם איז דאָך שוין גאָר נישט דאָ וואָס צו רעדען, אַז דאָס לײַב-אײַגענטהום-רעכט האָט מיט זײַן גאַנצער קראַפט נאָך עקזיסטירט אין דעם משך פון דעם גאַנצען פעריאָד, ווען מען האָט אויסגעאַרבײַט די נראַ-מאָטעס. ד. ה. די אָבמאַכען, וועלכע בעשטימען די רעכטען פון פויער אויף די ערד און די לאַסטען, וואָס זיי וועלען זײַן מחויב צו טראָגען אַ געוויסע צײַט.

און פאָרגעקומען איז בײַ אונז די בעפרײַאונג אויף די זעלבע בעדינגונגען ווי אין מערב-אייראָפּאַ. פונקט ווי אין פרײַסען, האָבען אויך בײַ אונז די פויערים זיך געקענט אויסקויפען נאָר לויט די פאָדערונגען אָדער לויט דער הסכמה פון

דִי עֶרד־בֶּעזִיצֶער, ווֶעלכֶע הָאבֶּען, פֶֿערשטֶעהט זִיךְ מסכים גֶעווֶעזֶען נָאר דאַמאָלסט, ווֶען דאָס הָאט זַייא געלוינט. כל זמן די פּויעֶרִים הָאבֶען זִיךְ נִיט אויסגֶעקויפֿט, זֶענֶען זַייא גֶעבּלִיבֶּען אִין דער לאַגֶע פֿוּן „צַייטווַיילִיג פֶֿערפּפֿלִיכטֶעטֶע" עֶס אִיז פֿאַראִיבֶּער נִיט ווֶענִיגֶער פֿוּן צוואַנצִיג יָאהר בִּיז די „בֶּעפֿרַייעֶר" הָאבֶּען, אוּנטֶער דעֶם דרוּק פֿוּן דעֶר רעֶוואָלוּציאָנעֶרעֶר בֶּעווֶעגוּנג פֿוּן די זִיבֶּעצִיגסטֶע יָאהרֶען, גֶעמאַכט אַ סוֹף פֿוּן די „צַייטווַיילִיגֶע פֶֿערפּפֿלִיכטוּנגֶען" דעֶרמִיט, וואָס דאָס אויסקויפֿען זִיךְ אִיז געֶוואָרֶען אַ פּפֿלִיכט, אַ מוּז. און אַפִּילוּ הַיינט אִיז נאָךְ אִין אַ סך ווִינקלֶען פֿוּן אוּנזֶער ברַייטֶען פֿאָטעֶרלאַנד נִיט אִין גאַנצֶען פֶֿערנִיכטֶעט געֶוואָרֶען דאָס לַייבּ־אֵייגֶענטהוּם־רעֶכט מִשוּנה'דִיג אִיז נאָךְ אַלעֶם דעֶם צוּ העֶרֶען פֿוּן אַזאַ גרויסֶען גֶעלעֶהרטֶען ווִי פּ. מִילִיוּקאָוו, פֿאָלגֶענדֶע דבוּרִים:

„כדי צוּ צעֶרשטעֶרֶען די פֿעֶסטוּנג פֿוּן דעֶם מִיטעֶל־אַלטעֶרלִיכֶען לַייבּ־אֵייגעֶנטהוּם (אִין מערב־אויראָפּאַ) הָאט מעֶן בּעֶדאַרפֿט גאַנצֶע הוּנדעֶרטעֶר יָאהרעֶן, וועֶהרעֶנד בַּיי אוּנז אִיז געֶנוּג געֶוועֶזֶען אֵיין מאַךְ מִיט דעֶר פֿעֶדעֶר מעֶן זאָל צעֶרשטעֶרֶען די גאַנצֶע פֶֿערפֿוילטֶע גֶעבַּיידֶע פֿוּן דעֶר פּרִיצִישעֶר הערשוּנג".

נאָךְ משוּנה'דִיגעֶר קלִינגֶען אַזעֶלכֶע ווערטעֶר, ווען מִיר דערמאָנֶען זִיךְ, אַז אַפִּילוּ יעֶצט עֶקזִיסטִירֶען נאָךְ פִֿיל רעֶשטֶען פֿוּן די לַייבּ־אֵיינעֶנטהוּם־בּעֶצִיהוּנגֶען, די אויסקויפֿ'ס אָבּצאָהלֶען די „שטַייעֶר, ווֶעלכֶע אִיז אַרויפֿגעֶלֵייגט געֶוואָרֶען אויף די גֶעזֶעלשאַפֿטלִיכֶע עֶנטווִיקלוּנג, אָבּצאָהלוּנגֶען, ווֶעלכֶע פֶֿערנִיטִיגֶען מִיט פּראָצענט אַלֶע פֿרִיהֶערדִיגֶע הכנסות און דוּרךְ ווֶעלכֶע עֶטלִיכֶע צעֶהנדלִיג טויזֶענדעֶר פּיאַווקֶעס זעֶנעֶן פֶֿערבִּיטֶען געֶוואָרֶען אויף אֵיין אוּנגעֶהויעֶרעֶן וואַמפּיר, וואָס זַייגט אויס דעֶם לעֶצטעֶן טראָפּעֶן בּלוּט פֿוּן די פֶֿעראָרעֶמטֶע און פֶֿעראוּמגלִיקטֶע פּויעֶרִים.

אוּנזעֶרעֶ הִיסטאָרִיקעֶר פֶֿערשטעֶהֶען נאָךְ עד היום נִיט, אָדעֶר ווִילֶען נִיט פֶֿערשטעֶהן, אַז דעֶר מאַנִיפֶֿעסט פֿוּן 19־טען פֶֿעבּרוּאַר אִיז געֶוועֶזֶען אַן עֶקספּראָפּרִיאַציאָנס־אַקט פֿוּן די פּויעֶרשֶע פֶֿערמעֶגֶענס. די פּויעֶרִים הָאט מעֶן נִיט גֶעגֶעבֶּען, נאָר מעֶן הָאט פֿוּן זַיי אָבּגעֶנוּמֶען. „מִיר זֶענֶען אַייעֶרֶע, די עֶרד אָבּעֶר אִיז אוּנזעֶרעֶ". אַזוֹי הָאבֶּען די פּויעֶרִים פֿאָרמוּלִירט זַיי-

ערע בעציהונגען צו די פריצים. דאָס איז די פויערשע טהעאָריע וועגען לייב־איינענטהום און פריצישען ערד־בעזיץ. אַגאַנץ אַנדער „טהעאָריע" האָט אַרויסגעשטעלט דער אַדעל. דיזע טהעאָריע איז פאָרמולירט אין ניקאָלאַי דעם 1־טענס רעדע, מיט וועלכער דיזער „ערשטער אַדעליגער" האָט זיך געווענדעט צו זיינע חברים אַדעליגע: „יעצט וועל איך מיט אייך ריידען ניט ווי אַ קייזער, נאָר אַלס ערשטער אַדעליגער פון אימפּעריע. די ערד געהערט אונז רעכטליך, ווייל מיר האָבען זי ערוואָרבען מיט אונזער בלוט, וועלכע מיר האָבען פערגאָסען פאַר די מלוכה, אָבער דאָס קען איך ניט פערשטעהן, ווי אַזוי אַ מענש איז געוואָרען אַ געגענשטאַנד. איך מיין, אַז דאָס איז פאָרגעקומען נאָר דורך רמאות און בעטרוג פון איין זייט און אונוויסענהייט פון דער אַנדער זייט". אויף פּראָסט לשון הייסט דאָס: די ערד איז אונזערע, די פויערים זענען ניט אונזערע. פערשטעהט זיך אַז אין דיזער „טהעאָריע" ליגט מעהרער יושר, ווי אין יענער וועלכע זאָגט: די ערד איז אונזערע און די ביזט אויך אונזערער. אָט אין דעם יושר ליעגט דער גאַנצער „פראָגרעס". וועלכער ברענגט אַריין אין אַ גרויסע התפּעלות די בורזשואַזע היסטאָריקער.

די וויסענשאַפטליכע היסטאָרישע אויספאָרשונגען אין די לעצטע יאָהרען האָבען בעוויזען, אַז די פויערשע „טהעאָריע" איז אַסך ריכטיגער ווי די פּריצישע. איידער די ערד איז אַריבער צו די אַדעליגע, האָט זי פריהער געהערט צו פרייע פויערים. וואָס גרעכער ס'איז געוואָרען די ראָליע, וועלכע די לאַנדווירטשאַפט האָט אָנגעהייבען צו שפּיעלען אין דעם געזעלשאַפטליכען פראָדוקציאָנס־פּראָצעס, אַלץ מעהר האָט זיך ענטוויקעלט די געזעלשאַפטליכע אַרבייטס־צערטהיילונג און אַלס שאַרפער האָבען זיך דיפערענצירט די פונקציעס פון די פראָדוצענטען און די בעשיטצער, די „שומרים". דער פרייער פויער גיט אָב אַ טהייל פון זיינע פּראָדוקטען צו מיט נאַטור צי מיט אַרבייט, אויף אויסצוהאַלטען דיזע „בעשיטצער". אָבער געאַרבייט האָבען די פויערים אויף זייער איינענע ערד, וועלכע האָט געהערט צו דער געמיינדע. מיט דער צייט וועגען דיעזע פפליכטען פאָרמולירט אין אַ געזעץ „איבעראַל"—

זאָגט מאַרקס: „איז די אַרבײַט פֿאַר די פּריצים זעלטען װען אַ פּראָדוקט פֿון לײַבאײגענטהום, נאָר, פֿערקעהרט, מעהרסטענטהײלס האָט זיך דאָס לײַבאײגענטהום ענטװיקעלט פֿון דער אַרבײַט פֿאַר די פּריצים".

„מיר זענען אײ־ע. די ערד אָבער איז אונזערע". נאָך דער אַנדערער צד פֿערשטעהט דיזע בעציהונגען גאָר עפּעס אַנדערס. צוזאַמען מיט דעם װי עס ענטװיקעלט זיך די געלד־װירטשאַפֿט, צוזאַמען מיט דעם װי די ערד הױבט אָן צו בעקומען אַ װערטה, װערען די פֿריהערדיגע בעלי־בתים, װעלכע האָבען שױן אַרײַנגעכאַפּט אין זײערע הענד די ערד, גוטסבעזיצער. אױב פֿריהער האָט זײ „על פּי דין" געהערט נאָר די פּערזענליכע בעדינונגען פֿון די פֿרײַע פּױערים, דינען זײ איצט די פּױע־ים־אָבצאָהלונגען פֿאַר אַ בעװײַז, אַז די ערד געהערט אױך צו זײ, װאָרום אױב ניט־טאָ פֿאַר װאָס װאָלטען די פּױערים מחויב געװען זײ צו טראָגען פֿערשידענע אָבצאָהלונגען? „די אַרבײַט פֿון די פֿרײַע ערד־בעזיצער אױף זײערע אײגענע ערד, װעלכע איז דאַמאָלסט בײַ זײ געװעזען געמײנדע־אײגענטהום, װערט איצט אַ מין לײַב־אײגענטהום־אַרבײַט פֿאַר אָט די מענשען, װעלכע האָבען בײַ זײ אָבגענומען זײער געמײנשאַפֿטליכען אײגענטהום". (ק. מאַרקס). מיט דער הילף פֿון פֿערדרעהטע פּרושים און פּשט׳לעך װערט די גאַנצע געמײנדע־ערד, װעלכע איז געװעזען אַ אונאָבטײלבאַרער אײגענטהום פֿון אַלע געמײנדע־מיטגליעדער װי לאָנקעס, װעלדער, װאַסערען, און אַז. װ. אַנ׳אײגענטהום פֿון דעם גוטסבעזיצער, דעם פֿעאָדאַל. און דאָס, װאָס דער פּױער בענוצט זיך אומזיסט מיט די אַלע זאַכען, דינט נאָר פֿאַר אַ בעװײַז פֿון די גרױסע „חסדים", װאָס דער פּריץ טהוט מיט זײַנע פּױערים.

אַזאַ מין פּראָצעס איז פֿאָרגעקומען אין די בעציהונגען צװישען די רוסישע פּױערים און די גוטסבעזיצער. די פּריצים האָבען אין משך פֿון גאַנצען פּעריאָד, װאָס דאָס לײַבאײגענטהום, האָט עקזיסטירט, ניט געגעבען די פּױערים קײן ערד, נאָר פֿערקעהרט. אָבגענומען בײַ זײ. װאָס װײַטער האָט מען אַלץ מעהרער בעגרענעצט דאָס רעכט פֿון די פּױערים צו בענוצען זיך מיט די „פּריצישע" װעלדער, האָט מען אַלץ אָפֿטער פֿער-

גרעסערט די פּריצישע פֿעלדער אויף דעם פּויערס חשב'ן אָב-
געהמענדיג פֿון איהם זיין ערד שטיקלעכווייז. ניט קוקענדיג
אויף די פּראָטעסטען פֿון די פּויערים איז זייער ערד אַלץ
מעהרער איבערגעגאנגען אין די הענד פֿון די פּריצים און דער
מלוכה. דער מאַניפֿעסט פֿון 19-טען פֿעברואַר האָט זיך גאָר אונ-
טערגנע'התמ'עט אונטער די פּריצישע רעכטען אויף די ערד,
וועלכע האָט קיין מאהל צו זיי ניט געהערט. דער מאַניפֿעסט
האָט געזעצליך צוגענומען ביי די פּויערים דאָס רעכט זיך צו
בענוצען מיט די וועלדער און מיט אַלע געמיינדע זאַכען,
וועלכע די פּריצים האָבען ניט דערקאָזעט אָבצונעהמען אין דעם
משך פֿון לייבאייגענטהום-פּעריאָד. אַז דער מאַניפֿעסט נעמט
אָב פֿון די פּויערים שטיקער ערד, דאָס האָבען געמוזט מודה
זיין אַפילו די רעדאַקציאָנס-קאָמיסיע. בעשטימענדיג פֿאַר די
פּויערים קלענערע חלקים ערד, האָבען זיי פֿאַלש ערקלערט,
אַז אין די „גרויס-רוסלענדישע גובערניעס האָט מען זעלטען אָב-
גענומען ביי'ם פּויער זיינע ערד; דאָס זענען געווען נאָר אויסנאַהמס-
פֿאַהלען". נאָר דאָ גלייך זענען זיי זיך אַליין סותר: זיי זאָגען
ווייטער, אַז מעהרסטענטהיילס האָט מען ניט אין גאַנצען פֿער-
ניכטעט די פּויערשע חלקים, מען האָט ביי זיי נאָר אָבגעשניטען
שטיקלעך ערד, כדי די פּריצים זאָלען האָבען פֿעלדער. אין
דעם זין קען מען זאָגען אַז דער מאַניפֿעסט פֿון דעם 19-טען
פֿעברואַר האָט פֿערענדיגט די גרויסע כירורגישע אָפּעראַציע,
וועלכע האָט געדויערט הונדערטער יאָהרען לאַנג מיט איין
גרויסען „שניט", און צו דער גאַנצער מאַססע פּערשיעדענע
„שטיקלעך" ערד, וואָס מען האָט אָבגענומען ביז 1861 יאָהר,
ד. ה. ביז די פּויערים-בעפֿרייאונג, האָט מען איצט ביי דעם
אַקט פֿון 19-טען פֿעברואַר צוגעלייגט די בערימטע „אָטרעזקי"
(שטיקלעך ערד).

אונזערע פּריצים-ניט די „לייבאייגענטהימער" נאָר די נײַ-
בילדעטע ליבעראַלען-האָבען אָנגעווענדעט זייערע אַלע כחות אום
זיך צו דערשלאָגען, אַז דער געזעץ זאָל אַנערקענען דאָס די
גאַנצע ערד, מיט וועלכע עס בענוצען זיך די פּויערים, געהערט
צו זיי, דאָס זיי זענען פשוט די גרעסטע בעל-רחמים'ס, ווען זיי
שענקען די פּויערים שטיקלעך פֿון זייער אייגענע ערד פֿאַר אַזאַ

רויבּערישען אויסקויפֿס־אָבּצאָהלונג. דער זאָגענאַנטער „פּריצישער אָפּפֿער“ איז נאָר געווען אַ קרבּן פֿון די פּויערים פֿאַר די אינטערעסען פֿון די אַלרוסישע אַדעלינגע. אויף דעם מזבּח פֿון פֿאָטערלאַנד, האָבען זיי איצט, ווי אַלע מאָל, מקריב געוועזען דעם פּויערס שטיקעל פֿערמעגען.

און נאָר אַזאַ פֿאָרשער ווי פּ. סטרוּווע, וועלכער בּעשטעטיגט, צוזאַמען מיט די פֿערטהיידיגער פֿון אונזערע גרויסע ערדבּעזיצער „אַז די פּויערים זענען קיינמאָל ניט געזעסען אויף זייער אייגענע ערד“, נאָר ער קען אידעאַליזירען די ראָלע פֿון דעם אַדעל אין דער עפּאָכע פֿון דער פּויערים־בּעפֿרייאונג.

פֿאַר דער בּעפֿרייאונג האָבען די פּריצים „פֿערמעגט“ 105 מיליאָן דעסיאַטין ערד. אָבּטרעטענדיג אַ טהייל פֿון דיזער ערד, האָבען די פּריצים גרויסמוטהיג אָבּגעגעבען דאָס, וואָס צו זיי האָט ניט געהערט. פֿון די ערגסטע רעאַקציאָנערען בּיז די רויטע ליבּעראַלען האָט דער אַדעל אָנגעווענדעט אַלע כּחות עס זאָהל איהם בּלייבּען ניט נאָר די פֿריהערדיגע אַקער־פֿעלדער, נאָר אויך — ווי איך האָב פֿריהער געזאָגט — אָבּצושניידען וואָס מעהר ערד פֿון יענע, אויף וועלכע די פּויערים האָבען געווירטשאַפֿט אין דער צייט פֿון לייבּ־אייגענטהום. אַלע וכּוחים וועלכע זענען פֿאָרגעקומען צווישען די גובּערנסקי־קאָמיטעטען און די רעדאַקציאָנס־קאָמיסיעס, זענען נאָר בּעשטאַנען אין דעם, וויפֿיעל מען קען אָבּשניידען פֿון דער פּויערשער ערד, אום מען זאָל דערבּיי ניט ריזיקירען אַרויסצורופֿען אַן אַלגעמיינעם פֿאָלקס־אויפֿשטאַנד. די מלחמה, וועלכע פֿערשידענע היסטאָריקער שטעלען פֿאָר אַלס אַ מלחמה צווישען לייבּ־אייגענטהימער און ליבּעראַלען, איז בּאמת נאָר אַ מלחמה צווישען די בּלוטגיערינגע וועלף מיט די מעסיגערע און רמאות־דיגע פֿוקסען.

אויף וויפֿיעל מען האָט בּעראַבּעוועט די פּויערים דעם 19־טען פֿעברואַר איז שווער אָבּצושאַצען. די בּעדינגונגען, אויף וועלכע עס איז פֿאָרגעקומען די פּויערים־בּעפֿרייאונג זענען געווען פֿערשידען; נאָר ווי פֿערשידען זיי זענען ניט געווען, האָבען זיי אַלע פֿערפֿאָלגט איין ציעל: בּעראַבּעווען דעם פּויער אויף דעם אָדער יענעם אופֿן.

פֿון די פֿאַקטען, וועלכע מיר געפֿינען ביי מיליוקאָ־דוען זעהען מיר, אַז די פּריצישע קאָמיטעטען האָבען געוואָלט אָבשניידען העלפֿט פֿון דער פֿריהערדיגער פּויערשע ערד, נאָר זיי איז אויסגעקומען זיך צו בענוגענען אין כך הכל מיט אַ פֿינפֿט־חלק. עס וועט אויך ניט זיין קיין טעות, אויב מיר וועלען אַרויסזאָגען דעם כלל: וואָס מעהר מען האָט אָבגע־שניטען פֿון דער פּויערשער ערד בעפֿאָר דער בעפֿרייאונג, אַלס ווענינער האָט מען אָבגענומען ביי דער בעפֿרייאונג גופא.

דער מאַניפֿעסט פֿון 19־טען פֿעברואַר איז געוועזען, ניט קוקענדיג אויף די ליבעראַלע בעל־דרשנ'ס, פֿון דער „עפּאָכע פֿון גרויסע רעפֿאָרמען", אַ גרויסער עקספּראָפּריאַציאָנס־אַקט, וועל־כער האָט מיט אַ מאָל צוגענומען די פּויערשע ערד פֿאַר די פּריצים. ער איז געוועזען דער לעצטער אַקט פֿון אַלע גזלות, וועלכע האָבען געדויערט הונדערטער יאָהרען לאַנג. פֿון איצט הויבט זיך אָן אַנ'עפּאָכע פֿון „פֿריעדליכע" עקספּראָפּריאַציע.

איהר העכסט אונפֿערשעמטע פֿאָרם האָט די „גרויסע" עקספּראָפּריאַציע אַרויסגעוויזען אין די „געשענקטע" אָדער „בעט־לערשע" חלקים. די פּויערים, וועלכע זענען מרוצה געוואָרען צו נעמען אַ פֿיערטעל פֿון די בעשטימטע חלקים, זענען מיט דעם אַליין שוין געוואָרען פֿריי פֿון פֿערשיעדענע חובים נעגען די פּריצים. און ניט איין הונדערט טויזענד פּויערים (אַנ'ערך פֿון אַ מיליאָן) האָבען זיך אָנגעכאַפּט אָן דעם מיטעל צו מאַכען אַ סוף איין מאָל פֿאַר אַלע מאָל פֿון זייערע בעציהונגען צו די „גוטהערציגע" פּריצים.

מיליאָנען פּויערים, די זאָגענאַנטע „הויפֿישע" זענען אָבגעלאָזען געוואָרען אויף דער „פֿריי" ווי זיי שטעהען און געהען. אַזוי אונפֿערשעמט איז מען זיך אויך בעגאַנגען מיט די פּויערשע בערג־אַרבייטער, זיי האָט מען גאָר קיין ערד ניט געגעבען.

אָט דאָס האָבען די רוסישע פּויערים בעקומען אין דעם גרויסאַ־טיגען טאָג דעם 19־טען פֿעברואַר 1861־טען יאָהר.

III.

נאָר אויב מיר וואָלטען אַפילו צוזאַמען מיט פּ. סטרוּווע, מסכים געווען דערמיט אַז סיי די פּויערים פֿון קליין-רוסלאַנד, סיי די פּויערים פֿון גרויס-רוסלאַנד, זענען אַליין ניט געוועזען קיין ערדאייגענטהימער, אַז זיי האָבען נאָר בעאַרבייט פֿרעמדע ערד פּריצישע אָדער גרויספֿירסטליכע איז אַפילו אין דעם פֿאַל דאַרף מען אויך זיין ניט קיין קליינער צבוע'ק, אום מען זאָל נאָך קענען ריידען וועגען די מאַטעריעלע קרבנות פֿון די פּריצים. צו קען מען דען אָנרופֿען אַ „קרבן", ווען מען פֿערקויפֿט דאָס אייגענטהום פֿאַר אַ פּרייז, וואָס איז צוויי-דריי מאָל גרעסער ווי דער אמת'ער ווערטה!

און אַזאַ מין „קרבן" איז געוואָרען די בעריהמטע אויסקויפֿס-אָפּעראַציע. דער פּויער האָט נאָר דאַמאָלסט געקענט אויסקויפֿען, ווען דער פּריץ האָט מסכים געוועזען, פֿערקעהרט, דער פּריץ האָט געקענט פֿאָדערען אַנ'אויסקויף אַפילו דאַן, ווען דער פּויער האָט ניט געוואָלט, דאָס הייסט דאַן ווען עס האָט נאָר געלוינט פֿאַר די פּריצים. יעצט וועלען מיר געבען דאָס וואָרט פּ. מיליוקאָווען. ניט קוקענדיג אויף דעם, וואָס ער איז איבערצייגט, אַז ביי אונז איז דאָס לייבאייגענטהום פֿערניכטעט געוואָרען מיט „איין מאַך מיט דער פֿעדער", אַז די רוסישע מלוכה איז ניט געוועזען ווי אַנדערע לענדער אַ רעזולטאַט פֿון קלאַסען-דיפֿערענצירונג (צוטהיילונג), נאָר פֿערקעהרט, אַז זי אַליין האָט בעשאַפֿען די קלאַסען, דאָך פֿיהלט ער אויך דעם גאַנצען קלאַסען-כאַראַקטער פֿון דער אויסקויפֿ'ס-אָפּעראַציע.

„ווי נאָר ס'איז בעזייטיגט געוואָרען די אידעע פֿון פֿערפֿליכטונג האָט שוין פֿאַר די פּריצים געקענט זעהר לוינען צו פֿערקויפֿען די פּויערים ערד. ס'האָט זיך נאָר געווענדעט פֿון די פֿערקויפֿס-בעדינגונגען. דעם פּריץ האָט געקענט לוינען אָבטרעטען דעם פּויער אַזאַ קליין-שטיקעל ערד, וועלכע האָט איהם ניט געגעבען די מעגליכקייט צו פֿערדיענען אויף זיין לעבענס-מיטעל און אויף שטייערן. אין צפֿון-רוסלאַנד, וואו די ערד איז ניט קיין פֿרוכטבאַרע, איז דעם פּריץ נאָך גרינגער געוועזען זיך צו שיידען מיט די ערד. אין דיזע גובערניעס

האָבען זיי פריהער אויך דאָס רוב זיך ניט בעשעפטיגט מיט ווירטשאַפט. זיי האָבען אַפילו ניט געוואוינט אין די דערפער, און פלעגען בעקומען פון די „פערפפליכטעטע" פויערים געוויסע אָבצאָהלונגען מיט געלד. ביים פאַנאַנדערפלאָנטערען די בעציהונגען צווישען די פריצים און פויערים, האָבען זיך בעגעגענט אַנדערע שוויריגקייטען. דער פריץ האָט טאַקע ניט בעדאַרפט די ערד, ווייל מען האָט פון איהר בעקומען זעהר אַ קליינעם ריוח, אָבער פאַר די פויערים האָט אויך ניט געטייַעט די הכנסה פון דער ערד אויף צו בעצאָהלען פערשיעדענע פאָדאַטקעס די פריצים. זיי האָבען דאָס געמוזט פערדיענען דורך זייטיגע אַרבייט, וועלכע האָט אין דיזען געגענד שוין פון לאַנג אָן געדיענט דעם פויער פאַר אַ שטיצע. אויף אַזאַ אופן אויב דער פריץ וואָלט אָבגעגעבען די ערד פאַר דעם ווירקליכען פּרייז וואָלט ער דאַביי פערלאָרען די הכנסה, וואָס ער האָט געהאַט פון די פויערשע אָבצאָהלונגען. דער פריץ האָט זיך דעריבער געמוזט ווי עס איז דערשלאָגען מען זאָל איהם בעצאָהלען ניט נאָר פאַר די ערד גופא, נאָר אויך פאַר דאָס רעכט זיך צו בענוצען מיט די זייטיגע פערדינסטען פון פויער. אין דעם פאַל האָט דער פריץ פשוט געוואָלט בעקומען אויסקויפגעלד פאַר די פערזעהנליכע בעפרייאונג פון פויער".

די לעצטע אויפגאַבע איז גלענצענד דורכגעפיהרט געוואָרען. ביז 1859-טען יאָהר האָט די „רעגירענדע חברה" זיך נאָך אַלץ ניט געוואָלט אָבזאָגען פון דעם געדאַנקען, צוצונעהמען ביי דעם פויער די גאַנצע ערד. נאָר כדי די „לייב-אייגענטהימער" זאָלען מרוצה ווערען צו ברייננגען דעם נויטווענדיגען מאַטעריעלען „קרבן", האָט מען בעדאַרפט דורכפיהרען די אויסקויפס-אָפעראַציע אויף אַזאַ אופן, אַז זי זאָל בעצאָהלען דעם אייגענטהימער נאָך מיט ריוח אי פאַר דעם פויער אַליין אי פאַר דעם פויערס חלק ערד, וועלכען ער, דער אייגענטהימער, האָט איהם געשאָנקען. אין די אויסקויפס-סומע האָט געדאַרפט אַריינגעהן ניט נאָר דער ווערטה פון דער ערד, נאָר אויך דער ווערטה פון דער קאַפּיטאַליסטישער אַרבייטס-קראַפט. דער אמת'ער פרייז פון דער ערד איז פערגרעסערט געוואָרען אויף צוויי-דריי מאָל. איצט האָט מען נאָר בעדאַרפט

אויסגעאַכטען אַזאַ מיטעל, וועלכער זאָל צווינגען די פּויערים אַז זיי זאָלען מיט'ן גוטען ווילען מרוצה ווערען אויף אַזאַ שלעכטען מסחר. לאַנג האָבען זיך די ליבעראַלע בעלי־טובות, אַלע היטציגע פֿערטהיידיגער פֿון דער אויסקויפֿס־אידעע, געבראָכען די מוחות, ביז זיי האָבען געפֿונען אַן עצה. זיי האָבען אויסגעטראַכט אַ פּלאַן, אַז דער וואָלף זאָל זיין זאַט און דאָס שעפּעלע פֿאָרט גאַנץ.

וואָס איז דאָס געווען פֿאַר אַ מין פּלאַן? ווי עס איז בעוואוסט האָט דער מאַניפֿעסט בעשטעטיגט צוויי נאָרמען פֿון די ערד־חלקים אויף יעדער קאָפּף: איינע איז געוועזען אַ צו הויכע נאָרמע, די אַנדערע אַ צו נידעריגע: די נידעריגע האָט אָנגעטראָפֿען אַ דריטעל פֿון דער הויכער. דאָרט אָבער וואו די פּויערים האָבען געהאַט פֿון פֿריהער גרעסערע חלקים, האָט מען דיזע חלקים איצט פֿערקלענערט. אין די גרויסע מאַיאָנטקעס, ד. ה. אין די מאַיאָנטקעס פֿון די אַיינפֿלוסרייכע פּריצים, וועלכע האָבען געהאַט דעם גרעסטען טהייל לייב־איינענע, האָבען די פּויערים בעקומען חלקים כמעט לויט דער נידעריגער נאָרמע.

פֿאַר דעם געגעבענעם חלק ערד האָט מען בעשטימט אַ פּאַסענדע אָבצאָהלונג. פֿאַר די גרויסע חלקים איז בעשטימט געוואָרען אַ גרויסער קאָפּף־שטייער. אַזוי למשל, אין אַ דאָרף, וועלכער האָט זיך געפֿונען ניט וויַיטער ווי פֿינף און צוואַנציג ווערסט פֿון פּעטערבורג, איז געוואָרען בעשטימט 12 רובל, פֿאַר די איבריגע ווי מאָסקווער, יאַראָסלאַווער און אַנדערע גובערניעס 10 רובל. נאָר ווי האָט מען אויסגערעכענט דעם שטייער לויט דעם צאָהל דעסיאַטין אין יענעם פֿאַל, ווען די חלקים זענען געוועזען קלענער אין פֿערגלייך מיט דער גרויסער נאָרמע? אָפּשר פּראָפּאָרציאָנעל מיט דעם חלק ערד? ניין, דאָס וואָלט שוין געוועזען צו פּשוט. די רעכנונג האָט מען געמאַכט גאַנץ אַנדערש: אין דעם ערשטען פֿאַל, וואו די ערד איז ניט קיין שוואַרצע, האָט זיך פֿאַר דער ערסטער דעסיאַטינע גערעכענט, אויב דער שטייער האָט אָנגעטראָפֿען 12-רובל, גאַנצע 6 רובל, ד. ה. אַ העלפֿט פֿון גאַנצען שטייער. פֿאַר די צווייטע דעסיאַטינע האָט מען גערעכענט 3 רובל, ד. ה.

אַ פִּיעֶרטעֶל. דִי לעֶצטעֶ פִּיעֶרטעֶל שטייֶעֶר אִיז צוּטהֵיילט געֶוואָרעֶן אוֹיף דִי אִיבּרִיגעֶ דעֶסיאַטִינעֶס עֶרד. דאָס הייסט, אַז אוֹיף דִי עֶרשטעֶ 2 דעֶסיאַטִינעֶס אִיז געֶפאַלעֶן 3/4 פוּן גאַנצעֶן אוֹיסקוֹיפס־געֶלד. פעֶרשטעֶהט זִיךְ, אַז דִיזעֶר חשבון אִיז געֶוועֶן אוֹיסגעֶטראַכט נאָר צוּלִיבּ דעֶם, כדי דִי פּוֹיעֶרִים פוּן דעֶם געֶגעֶנד, וואוּ דִי עֶרד אִיז נִיט קיין פּרוּכטבּאַרעֶ, וואוּ זיי האָבּעֶן דִי שטייעֶר געֶצוֹיגעֶן נִיט פוּן דעֶר עֶרד, נאָר פוּן אַנדעֶרעֶ בּעֶשעֶפטִיגוּנגעֶן, זאָלעֶן זִיךְ נִיט אָבּזאָגעֶן פוּן דעֶר עֶרד, דעֶן אוֹיבּ עֶר האָט נאָר געֶנוּמעֶן איין דעֶסיאַטִין האָט אִיהם דאָךְ שוֹין נִיט געֶלוֹינט זִיךְ אָבּצוּזאָגעֶן פוּן דעֶר רעֶשט: שוועֶר אִיז נאָר געֶוועֶזעֶן דִי עֶרשטעֶ דעֶסיאַטִינעֶ. אַזאַ רעֶכנוּנג אִיז אוֹיךְ גאַנץ גוּט געֶוועֶזעֶן פאַר דִי פּרִיצִים פוּן דעֶם געֶגעֶנד, וואוּ דִי עֶרד אִיז געֶוועֶזעֶן אַ פּרוּכטבּאַרעֶ אוּן זיי האָבּעֶן זִיךְ טאַקעֶ מִיט פרייד אָנגעֶכאַפּט פאַר אִיהם. זיי האָבּעֶן, אוֹיף אַזאַ אוֹפן, בּעֶקוּמעֶן אַ פּרעֶמיעֶ דעֶרפאַר, וואָס זיי האָבּעֶן דִי פּוֹיעֶרִים געֶגעֶבּעֶן קלייגעֶ חלקים עֶרד.

וועֶלכעֶר אִיבּעֶרגעֶשפּיצטעֶר חכם האָט דאָס געֶגעֶבּעֶן אַזאַ עצה? אֶפשר האָבּעֶן דִי „לייבּאייגעֶנטהִימעֶר“ אַרוֹיסגעֶשטעֶלט פוּן זִיךְ אַזאַ מִין גאוֹן? ניין. דִי רוֹיטעֶ טוועֶרעֶר לִיבּעֶראַלעֶן, זיי זעֶנעֶן דאָס געֶוועֶזעֶן דִי בּעל־עצה׳ס. זיי זיינעֶן אִיבּעֶרהוֹיפּט געֶוועֶזעֶן הייסעֶ פעֶרטהיידִיגעֶר פוּן דעֶר אוֹיסקוֹיפס־אִידעֶע. אוּן ווִי מִיר זעֶהעֶן האָבּעֶן זיי געֶפוּנעֶן אַ מִיטעֶל ווִי צוּ בּעֶרוּהִיגעֶן דִי לייבּאייגעֶנטהִימעֶר אוּן האָבּעֶן בּפירוּש בּעֶווִיזעֶן, ווִי וויט זיי זעֶנעֶן געֶוועֶזעֶן אַפִילוּ פוּן דעֶם געֶדאַנק צוּ „בּעֶראַבּעֶוועֶן“ חלִילה דִי פּרִיצִים.

לאָמִיר נאָר העֶרעֶן, וואָס זאָגט זייעֶר אַנ׳אָנפִיהרעֶר (אוּ־קאָווסקִי) וועֶלכעֶר אִיז, ווִי דזשאַנשִיעֶוו דעֶרצעֶהלט געֶוואָרעֶן בּעֶוואוּסט אִין גאַנץ רוּסלאַנד מִיט זיין עֶרלִיכקייט, העֶלדִישקייט אוּן עֶדעֶלעֶ טהעֶטִיגקייט לטוֹבת דעֶם פאָלק.

„בּשעת מעֶן האָט בּעֶדאַרפט לעֶזעֶן דִי פראַגעֶ, אוֹיף וואָס פאַר אַנ׳אוֹפן מעֶן זאָל בּעֶשטִימעֶן דִי סוּמעֶ פוּן דִי אָבּצאָהלוּנ־גען אוּן ממילא אוֹיךְ אִיהר קאַפּיטאַלִיזִירעֶן בּיים אוֹיסקוֹיף, זעֶנעֶן מִיר אַלעֶ געֶבּלִיעֶבּעֶן אִין גרוֹיס פעֶרלעֶגעֶנהייט. דִי לייבּאייגעֶנ־טהִימעֶר האָבּעֶן געֶפאָדעֶרט, מעֶן זאָל מאַכעֶן אַ רייסטעֶר פוּן דעֶר ווִירטשאַפט, דעֶרבּיי וואָלט זִיךְ דאָס פעֶרצוֹיגעֶן אוֹיף

יאָהרען לאַנג. מיר אָבער האָבען דאָס אײַנגעפּונען פאַר ניט נויטווענדיג, פון דיעזער פערלעגענהײַט האָט אונז אַרויסגעפיהרט מאָדעסט וואָראָביאָוו. ער האָט פאָרגעלעגט אַזאַ סיסטעם, וועלכע איז אָנגענומען געוואָרען ניט נאָר דורך אונז, נאָר אפילו דורך די רעגירונג. די רעדאַקציאָנס־קאָמיסיעס האָבען נאָר עטוואָס איבערגעאַרבײַט דעם חשבון, פערגרעסערענדיג די אָבצאָהלונג פון די ערשטע דעסיאַטינעס און פערקלענערענדיג די אָבצאָהלונג פון דער דריטער און פיערטער. דעם געדאַנק האָט אונז נעגעבען דער פערשטאָרבענער וואָראָביאָוו, כדי מען זאָל קענען גיכער ענדיגען מיט דעם ענין"! מיר האָבען נאָך אַ עדות פון אַ בעריהמטען „טווערער ליבעראַל" א. גאָלאָוואַטשאָוו: „וואָראָביאָוו האָט באמת פאָרגעלעגט צו בעשטימען די היזבים פאַר אַ חלק פון פיער דעסיאַטין אין 9 רובל, ארויפלעגענדיג די גרעסטע סומע אויף דער ערשטער דעסיאַטין און פערקלענערענדיג אויף די צווייטע, דריטע און פיערטע". ציי קען מען זיך נאָך חדוש'ען, אַז נאָך דעם האָבען די מערהײַט און מינדערהײַט פון טווערער קאָמיטעט, די רויטע ליבעראַלען מיט די „לײַב־אײַנגענטהימער" אַזוי האַרציג זיך פעראייניגט בײַ דער בעשטימונג פון די פויערשע שטײַערן!

די טווערער ליבעראַלען „די אָדלער'ן פון דער בעריהמטער עפּאָכע", ווי קאַוועלין רופט זיי, זיי דאַרפען די רוסישע פויערים זײַן דאַנקבאַר פאַר די אויסקויפס־אָבצאָהלונגען, וועלכע זענען ניט צוגעפאַסט צו דער הכנסה פון דער ערד. דאָס האָט נאָך דער פערשטאָרבענער יאַנסאָן גענוי בעוויזען. אַזוי למשל אין נאָווגאָראָדער גובערניע האָט די אויסקויפס־אָבצאָהלונג אָנגעטראָפען פון די גרויסע חלקים 180–210 פראָצענט פון דער הכנסה און פון די קלײַנע 275–365; אין מאָסקווער גובערניע 205 פראָצענט, אין דער הויך־ליבעראַלער טווערער גובערניע 252 פראָצענט, אין סמאָלענסקער גובערניע 220 פראָצענט, אין קאָסטראָמער 240 פראָצענט, אין פסקאָווער 213 פראָצענט, אין וולאַדימירער 276 פראָצענט און, אין וויאַטקער 200 פראָצענט לגבי דער הכנסה.

און נאָר אונטער דעם שטעקען פון „נאַראָדנאַיאַ וואָליאַ" האָט די רעגירונג זיך בעשלאָסען אַרויסצולאָזען דעם בעפעהל

פון 28-טען דעצעמבער 1881, וועלכער האט פערקלענערט די אונגעהויערע משא און ענדליך געמאכט דעם אויסקויף פאר א פפליכט, ד. ה. ער האט א סוף געמאכט פון דעם פארמאלען לייב-אייגענשאפטס-רעכט, וועלכער האט עקזיסטירט אין דעם געשטאלט פון „צייטווייליגע חיובים". אין די דרום-מערב און מערב-גובערניעס איז די רעגירונג געצוואונגען געווען נאך אין יאהר 1863, אונטער דעם דרוק פון פוילישען אויפשטאנד, צו פערקלענערען די אויסקויפס-אבצאהלונגען און מאכען דעם אויסקויף פאר אנ'אונבעדינגטע פפליכט.

ווי פיעל האבען זשע בעקומען די פריצים פאר די ערד, וועלכע האט קיינמאל צו זיי ניט געהערט? אנ'ערך פון א מיליארד רובל. דאס קען מען זעהען דערפון, וואס אין דעם משך פון יאהר 1862 ביז דעם 1-טען יאנואר 1894 האבען די „נוטהערציגע" פריצים אריינגעלעגט אין קעשענע 895,879,473 רובל. און דער „קייזער-בעפרייער" האט געזאגט דעם ריינעם אמת אין דער זיטצונג פון גאסודארסטוועני סאוועט פון 28-טען יאנואר 1861, אז „אלץ וואס מען האט נאר געקענט טהאן צו בעשיצען די אינטערעסען פון די פריצים, האט מען געטהאן". אמת, מען האט איהם בעוויזען אז אין דעם הינזיכט קען מען נאך מעהר טהאן: דער גאסודארסטוועני סאוועט האט אין א סך ערטער נאך פערקלענערט די חלקים און איינגעפיהרט די „בעטלערשע" חלקים ערד.

בעטראכטענדיג די פערמאסקירטע אבצאהלונגען פאר די פערזענליכע בעפרייאונג פון דעם פויער, די „געשענקטע" אדער בעטלערשע חלקים, די אונגעהויערע אבצאלונגען, די גרויסע שטיקער ערד, וואס מען האט אבגעשניטען פון יענע ערד, אויף וועלכע די פויערים האבען געווירטשאפט אין דעם מאמענט, ווען דאס לייב-אייגענטהום איז אבגעשאפט געווארען, די פערלענגערונג פון לייב-אייגענשאפט אויף גאנצע 2 יאהר ביז ס'זענען אויסגעארבייט געווארען די סטאטוטען, די „צייטווייליגע פפליכטען" וועלכע מען האט געלאזען אויף אנ'אונבעשטימטע צייט אנשטאט די לייב-אייגענשאפט, דאס אבנעהמען פון די פויערים כמעט אלע לאנקעס, פעלדער, וועלדער, — בעטראכטענדיג דאס אלץ, איז לייכט צו פערשטעהען די אורזא-

בען פון די „מיספערשטענדניסען" אדער פראסט נערעדט פון די בונטען, וועלכע זענען פארגעקומען ביים פערוויקליכען דעם מאניפעסט פון 19־טען פעברואר.

און אויב די רוסישע בעפרייאונג אונטערשיידעט זיך מיט וואס עס איז פון דער מערב־אויראפעאישער, איז אפשר נאר דערמיט, וואס די עקספראפריאציע איז דא פארגעקומען אין א גרעסערען מאסשטאב, וואס דעם אקט פון אונפערשעמטעסטער רויבעריי האט מען פערפוצט מיט שווינדלערישע פראזען פון וואסערדיגען ליבעראליזם.

אויפ'ן פאפיר כלומרשט בעפרייטע און עקאנאמיש הילפלאזע פויערים זענען אין גאנצען איבערגעגעבען געווארען צו די פריצים. שוין אין צעהן יאהר ארום, האט די אבצאהלונגס-קאמיסיע געמוזט מודה זיין, אז די פויערים זענען פאלקאם רואינירט און אין 15 יאהר ארום גיט אונז פעטער אלעקסייעוו דאס פאלגענדע בילד פון דער פויערשער לאגע: „א יאוש כאפט אונז אן, ווען מיר גיבען א קוק אויף צוריק. אין נאך א גרעסערע פערצווייפלונג פאלען מיר אריין, זיך דערמאנענדיג אן דעם גרויסען אונפערגעסליכען טאג פאר רוסלאנד,- דעם טאג, אין וועלכען דאס פאלק, פול מיט שמחה און האפנונג צו פערבעסערען זיין לאגע, איז געשטאנען מיט אויסגעשטרעקטע הענד און געדאנקט דעם קייזער און די רעגירונג,- דעם טאג פון 19־טען פעברואר 1861. און וואס זשע? דאס אלעס איז פאר אונז נאר געווען א פאלשע האפנונג און א חלום!... די פויערים־רעפארם פון 19־טען פעברואר די „געשענקטע" האט אונז א נויטווענדיגע רעפארם, בעפרידיגט אפילו נים דעם פויערס נויטווענדיגסטע בעדערפניסען. מיר זענען געבליבען פונקט ווי פריהער אהן ברויט, ביי אונזצבארע שלעכטע ערד און געווארען אבהענגיג פון קאפיטאליסט.

IV.

דִי „גֶעשֶׁענקטֶע", האָטשׁ אַ נוֹיטווענדִיגֶע! **אַלֶעקסיֶעוו** אִיז גֶעוועֶן דוּרכאויס גֶערֶעכט: דִי רֶעפָאָרמֶע פוּן 19-טען פֶעבּרוּאַר אִיז גֶעוועֶזֶען אַ הִיסטאָרִישֶׁע נוֹיטווענדִיגקַייט. דִיזֶע „מתנה" אִיז נֶעגֶעבֶען גֶעוואָרֶען, ווײַל דִי הֶערשֶׁענדֶע קלאַסֶען האָבֶען שוֹין קַײן אַנדֶער ברירה נִיט גֶעהאַט.

פוּנקט ווִי אִין מערב-אוֹירָאָפּאַ, פוּנקט ווִי אִין יאַפּאַן אִיז דאָס לײַב-אַיינעֶנטהוּמס-רֶעכט גֶעפַאלֶען צוּליעֶב דִי גרוּנדלִיכֶע עֶנדֶערוּנגֶען, ווֶעלכֶע זֶענֶען פָאָרגֶעקוּמֶען אִין דִי סאָציִאַל-עֶקאָנאָמִישֶׁע בֶּעצִיהוּנגֶען. דִי „נאַטוּרעֶלֶע" ווִירטשאַפט האָט וואָס ווײַטֶער אַלס מֶעהרֶער אָבגֶעטראָטֶען אִיהר אָרט דֶער גֶעלד-ווִירטשאַפט, דֶער אַיינפאַכֶער סחוֹרה-פָערקֶעהר ווֶערט אַלץ מֶעהר פֶערוואַנדֶעלט אִין אַ קאַפִּיטאַלִיסטִישֶׁען סחוֹרה-פֶערקֶעהר און דֶער אִיבֶער-פּראָדוּקט בֶּעקוּמט אַלץ מֶעהר דִי פָאָרם פוּן מֶעהר-וועֶרטה. דִי „פָאָלקסווִירטשאַפט" אָדֶער רִיכטִיגֶער גֶעזאָגט דִי לײַב-אַיינֶגֶנטהוּמס-סִיסטֶעם מִיט אִיהרֶע כאַראַקטֶערִיסטִישֶׁע לײַב-אַיינֶגֶנשאַפטס-בֶּעצִיהוּנגֶען האָט זִיךְ פֶערבִּיטֶען אוֹיף אַזאַ סאָציִאַל-עֶקאָנאָמִישֶׁע סִיסטֶעם, ווֶעלכֶע ברײַנגט מִיט זִיךְ דֶעם קאַפִּיטאַלִיזם מִיט דֶער עֶקספּלוּאַטאַציֶע פוּן „פרײַעֶן" אַרבּײַטֶער: אוֹיפ'ן פוּנדאַמֶענט פוּן לײַב-אַיינֶגֶנטהוּם עֶנטווִיקֶעלט זִיךְ שנֶעל דֶער קאַפִּיטאַלִיזם.

דאָס אַנטהײַלנֶעמֶען פוּן רוּסלאַנד אִין אוֹיסעֶרלִיכֶען האַנדֶעל בֶּעקוּמט אַנ'אַנדֶער כאַראַקטֶער. דִי סחוֹרה וואָס זִי וואַרפט אַרוֹיס אוֹיף דֶעם ווֶעלט-מאַרק עֶרשײַנט אַלץ מֶעהרֶער אַלס פּראָדוּצִירטֶע סחוֹרה. דאָס זֶענֶען שוֹין נִיט דִי אַלטֶע „אִיבֶּערגֶעבלִיבֶּענֶע" פּראָדוּקטֶען, ווֶעלכֶע בֶּעקוּמֶען דִי פָאָרם פוּן סחוֹרה. הײַל צוּלִיעֶב דֶעם, וואָס זֵיי זֶענֶען צוּפֶעלִיג גֶעוואָרֶען פֶערקוֹיפט. שוֹין פוּן אָנהײַב אָן בֶּעקוּמֶען זֵיי דֶעם שטֶעמפֶּעל „פּראָדוּצִירט צוּם פֶערקוֹיף". דאָס קוּמט פָאָר צוּלִיעֶב דֶעם, וואָס אִין דֶער צווײַטֶער הֶעלפט פוּן XVIII-טען יאָהרהוּנדֶערט האָט דֶער גאַנצֶער ווֶעלט-מאַרק אִין גאַנצֶען אוּמגֶעבִּיטֶען זײַן כאַראַקטֶער. דֶער קאַפִּיטאַלִיסטִישֶׁער סחוֹרה-פֶערקֶעהר, ווֶעלכֶער אִיז אוֹיסגֶעוואַקסֶען פוּן דֶעם אַיינפאַכֶען סחוֹרה-פֶערקֶעהר אִין יֶעדֶער לאַנד בֶּעזוּנדֶער,

האָט אָנגעהויבען צו הערשען אויף דעם וועלט־מאַרק אויך. דער וועלט־מאַרק האָט זיך גרינדליך פֿערענדערט ניט נאָר אין זיין גרויס, נאָר אויך אין זיין אינהאַלט. ער ווערט אַלץ מעהרער אַ קאַפּיטאַליסטישער וועלט־מאַרק. די „אַדעלע" סחורות, וועלכע האָבען ביז אַהער אומבעגרענצט געהערשט אין דעם אַלוועלטליכען האַנדעל, האָבען זיך אַלץ מעהר פֿערלאָרען אין דעם גרויסען ים פֿון די „פּראָסטע" סחורות, וועלכע פֿערפֿלייצען איצט דעם וועלט־מאַרק. ענגלאַנד, וועלכע איז נעגאַנגען פֿאָרויס אין דיזער ענטוויקלונג, איז אַלץ מעהר געוואָרען אַ פֿאַבריק, וואו מען אַרבייט איבער רויהע מאַטעריאַלען. רוסלאַנד, וועלכע פֿלעגט אַמאָל נאָר אַרויספֿיהרען פּוטערוואַרג, האָניג און וואַקס, וועלכע פֿלעגט אין צווייטען העלפֿט פֿון XVIII־טען יאָהרהונדערט צושטעלען נאָר פּענקע, לעדער, האָלץ און חלב הייבט אָן אין ערשטען העלפֿט פֿון 19־טען יאָהרהונדערט צוצושטעלען ווייץ און דערנאָך האָבער. די האַנדעלס־אינטערעסען פֿון רוסלאַנד אַלס אַ לאַנד וועלכע פֿיהרט אַרויס רויהע, מאַטעריאַלען און הויפּטזעכליך קיין ענגלאַנד, האָבען זי געצוואונגען זיך אָבצוזאָגען אין 1810־טען יאָהר פֿון דער קאָנטינענטאַל־סיסטעם דאָס האָט, געדינט אַלס הויפּט־סבה פֿון דער רוסיש־פֿראַנצויזישער מלחמה און ריקאַרדאָ אַן ענגלישער פּאָליטיקאָ־עקאָנאָם האָט שוין נע־קענט אין זיין פּאָלעמיק מיט די ענגלישע „אַגראַריער" אָנווייזען אויף דעם, אַז די תבואה־אַרויספֿיהרונג איז פֿאַר רוסלאַנד שוין געוואָרען אַ עקאָנאָמישע נויטווענדיגקייט. אין די 30־טע און 40־טע יאָהרען האָט רוסלאַנד אָנגעהויבען אַרויסצושטויסען דייטשלאַנד פֿון ענגלישען מאַרק, זי איז געוואָרען דער איינציגער קאָנקו־רענט פֿון אונגאַרען. אין דער בראָשורע „צו דער קריטיק פֿון דער פּאָליטישער עקאָנאָמיע" זאָגט מאַרקס, אַז די פֿערגרע־סערטע תבואה־אַרויספֿיהרונג פֿון רוסלאַנד קיין ענגלאַנד אין די 1838—1824 יאָהרען בעווייזט, אַז די רוסישע גוטסבעזיצער פֿער־שטעהען שוין זעהר גוט, וואָס איז דאָס אַזוינס געלד. ווייץ איז אַרויסגעפֿיהרט געוואָרען:

אין יאָהר	1800	5.453.000	פוד.
„	1810—1801 „	5.347.000	„

אין יאָהר	1820—1811	11.088.000	פוד.
„ „	1830—1821	10.994.000	„
„ „	1840—1831	15.832.000	„
„ „	1850—1841	28.312.000	„
„ „	1860—1851	34.971.000	„

דער אינערליבער מסחר איז אויך שנעל געוואַקסען. דער פערקעהר פון די צוויי הויפּט־מערק ניזשנעגאָראָדער און אירביטער איז אין מיטען 19־טען יאָהרהונדערט שרעקליך אויסגעוואַקסען. אַזוי, למשל, אויף דעם ניזשנעגאָראָדער מאַרק האָט מען:

געבראַכט סחורה:

אין יאָהר 1840		פאַר 47.265.000	רובל.
פון „ 1841	ביז 1850	„ 52.762.000	„
„ „ 1851	„ 1860	„ 77.511.000	„

פערקויפט סחורה:

אין יאָהר 1840		פאַר 38.829.000	רובל.
פון „ 1841	ביז 1850	„ 44.504.000	„
„ „ 1851	„ 1860	„ 69.783.000	„

האָטש די פרייזען זענען געוועזען זעהר פערשידענע און אין פערשידענע ערטער, דאָך גלייכען זיי זיך מעהרער אויס אַיידער אַפילו אין XVIII־טען יאָהרהונדערט.

עס האָט זיך אויך ענטוויקעלט די אינדוסטריע אין ענינען זין פון וואָרט. אויב אין יאָהר 1765 איז אין גאַנצען געוועזען 262 פאַבריקען מיט 37.862 אַרבייטער און אין יאָהר 1862 האָבען מיר שוין 5.261 פאַבריקען מיט 202.000 אַרבייטער און אין יאָהר 1854—9.944 פאַבריקען מיט 459.637 פרייע לוין־אַרבייטער. צוזאַמען מיט דעם וואוקס פון פלאַקס־אַרויספיהרונג האָט זיך אויך אָנגעהויבען צו ענטוויקלען די ליין־אינדוסטריע. אַזוי אין דעם צעהנדלינג יאָהר פון 1801 ביז 1810

פּלענט מען דורכשניט אַרײַנפֿיהרען יעהרליך 23.900 פּוד בוימ-וואָהל אין 1821—1830 יאָהר נאָך 85.300 פּוד, פֿון 1841—1850 שוין 821.500 און פֿון יאָהר 1851—1860 האָט מען אַרײַנגע-בראַכט יעהרליך דורכשניט 2.143.500 פּוד.

אין יאָהר 1829 איז פֿאָרגעקומען די ערשטע אַלרוסלענ-דער מאַנופֿאַקטור-אויסשטעלונג און אין יאָהר 1851 האָט רוסלאַנד גענומען אַנ'אַנטהייל אין דער ערשטער אַלוועלטליכער אויסשטעלונג אין לאָנדאָן. ענדליך אין יאָהר 1857 איז רוס-לאַנד שוין „געקרוינט" געוואָרען מיט דעם נאָמען קאַפּיטאַליס-טישע: דער קריזיס פֿון די 40-גער יאָהרען האָט זי וועניג וואָס בעריהרט, דעריבער אָבער דער קריזיס פֿון די 50-גער יאָהרען האָט שוין נעהאט אַ גאַנץ גרויסען אײַנפֿלוס אויף רוס-לאַנד אויך. דיזע טיפֿע ענדערונגען אין סאָציאַל-עקאָנאָמישען לעבען פֿון לאַנד האָבען פֿון זייער זײַט אויך אַרויסגערופֿען ניט קײַן קלענערע ענדערונגען אין דער קלאַסען-סטרוקטור פֿון דער גאַנצער געזעלשאַפֿט.

עס איז אויסגעוואַקסען אַ נײַער קלאַס אינדוסטריעל-אונ-טערנעהמער, פֿאַר וועלכע דאָס לײַבאייגענטהומס-רעכט איז געווען אַ שווערער לאַסט. די פּריוואַטישע פֿאַבריקען האָבען ניט געקענט אויסהאַלטען די קאָנקורענץ פֿון דער פֿרײַער לוין-אַרבײַט און אין די 40-טע יאָהרען פֿון 19-טען יאָהרהונדערט האָבען זיי זיך אָנגעהויבען בויסלעכווײַז צו פֿערמאַכען. ניט קײַן בעסערע גע-שעפֿטען האָבען געמאַכט די זאָגענאַנטע פּאָסעסיאָן-פֿאַבריקען און זאַוואָדען. פֿערפלאָנטערט אין דעם נעץ פֿון פֿערשיעדענע רעגירונגס-רעגלאַמענטאַציעס, ניט האָבענדיג די מעגליכקײַט זיך „פֿרײַ" צו שאַפֿען מיט אַרבײַטס-קראַפֿט, פֿאַלען דיזע פֿאַבריקען בעדײַטענד אין זייער ווערטה. דערפֿאַר אָבער די פֿאַבריקען, וועלכע האָבען געאַרבײַט מיט פֿרײַע לוין-אַרבײַטער, האָבען זיך אַלע מאָל שטאַרקער ענטוויקעלט און ממילא פֿערגרעסערט די צאָהל פֿון די פֿרײַע לוין-אַרבײַטער. די רעגירונג האָט אויך אײניגער מאָל אָנגעהויבען זיך צו אינטערעסירען מיט דעם צושטאַנד פֿון דעם האַנדעל און אינדוסטריע. אין דער רעדע, וועלכע מיר האָבען פֿריהער געבראַכט, האָט ניקאָלאַי אויך געזאָגט „אַז דאָס לײַב-אייגענטהומס-רעכט איז די סבה פֿאַר וואָס

עס איז ביי אונז ניטא קיין האנדעל און אינדוסטריע". אין די שריפטען פון די „סלאוויאנאפילען" געפינען מיר שטענדיג דעם מאטיוו: דאס לייבאייגענטהום=רעכט, די „איניציאטיווע", פערהאלט דעם קאפיטאל=וואנדעל און ז. וו. און ז. וו.

נאך טיפערע ענדערונגען האט ארויסגערופען די אנגעוויזענע עקאנאמישע ענטוויקלונג אין דעם הערשענדען קלאס, ד. ה. אין דעם אדעל. וואס מעהר די קאטעגאריע פון טוישווערטה האט זיך אריינגעריסען אין די אלע לייבאייגענטהומסבעציהונגען, וואס גיכער די לייבאייגענטהומס=ווירטשאפט האט אבגעטראטען איהר ארט דער קאפיטאליסטישער ווירטשאפט אויף דעם פונדאמענט פון לייבאייגענשאפט, אלץ גיכער האט זיך דער אלטער פעאדאל פערוואנדעלט אין א היינטוועלטיגען לאנדווירט, אלץ מעהר האט ער זיך גענויטיגט אין געלד. אויב אין אנהויב פון 19-טען יאהרהונדערט איז פערמשכונ'ען דעם מאיאנטעק געוועזען זעהר א שווערער און ריזיקאלישער שריט איז אין צווייטען פירטעל פון דעם 19-טען יאהרהונדערט כאפען זיך די פריצים מאכענווייז אן דיעזע אפעראציע. נאר אין יאהר 1843 איז שוין געוועזען פערמשכונט אין דער מלוכה=לייה=באנק און אנדערע בענק 5.575.515 לייבאייגענע מאנסלייט. אין יאהר 1852 גאנצע 5.843.765. און אזוי ווי סך הכל זענען געוועזען לייבאייגענע 10.708.858. הייסט דאס, אז אנ'ערך פון 54 פראצענט לייבאייגענע זענען געוועזען פערמשכונט. דעם ערשטען יאנואר 1856-טען האט די צאהל פון פערמשכונטע לייבאייגענע דערגרייכט ביז 6.028.794, פערשטעהט זיך, אז דעם „מיוחס'דיגען" פריץ האט זיך זעהר געוואלט בעפרייען פון די פראצענט=צאהלונג פאר דיזע חובות און נאך דערצו בעקומען א קאפיטאל, וועלכער איז אזוי נויטיג צו דערהאלטען די פריצישע ווירטשאפט און צו פיהרען אין איהר די ארבייט מיט געדונגענע הענד. מיר האבען שוין געזעהן, ווי דער אנפיהרער פון די טווערער ליבעראלען האט דערגרייכט זיין ציעל, מיר האבען שוין געזעהן ווי ס'איז געלונגען צו פערווירקליכען זיין אידעע „אז דער יושר אליין פאדערט מען זאל ביי דער פויערים-בעפרייאונג בעפרידיגען די פריצים ניט נאר פאר די ערד, וואס מען נעמט ביי זיי אב, נאר אויך פאר די פערזענליכע בעפרייאונג פון די פויערים.

מִיר ווײַסֶען שוֹין, ווִי ס'האָט זִיךְ אִיהם אײַנגעגעבען אַרוֹיסצוּקרִיגען אַ הסכם אַפִֿילוּ בײַ דִי פּרִיצִים פֿוּן דִי „שוואַרצֶע עֶרד" צוּ געבען זײַערע פּוֹיעֶרִים בײַ דער בעפֿרײַאוּנג עֶרד־הלקִים.

צוּלִיעב דעם אִיבעֶרגאַנג פֿוּן דעֶר נאַטוּרעֶלעֶר ווִירטשאַפֿט צוּ דעֶר געֶלד־ווִירטשאַפֿט זעֶנעֶן פֿאַר דִי פּרִיצִים געֶוואָרעֶן „אוּנעֶרטרעֶגלִיךְ" דִי פֿעֶרשִׁיעֶדעֶנעֶ חיוּבִים צוּ זײַערעֶ לײַבאײגעֶנעֶ. אַפִֿילוּ אַזאַ מִין רעֶאַקציאָנעֶר, ווִי דעֶר מִינִיסטעֶר פֿוּן אִינעֶרעֶן פּעֶראָווסקִי, שרײַבט אוֹיךְ אִין זײַן בעֶרִיכט פֿוּן 1845 יאָהר דאָס „דִי גוּטסבעֶזִיצעֶר אַלײַן הוֹיבעֶן שוֹין אָן צוּ פֿעֶרשטעֶהעֶן, אַז דִי פּוֹיעֶרִים זעֶנעֶן פֿאַר זײ אַ לאַסט אוּן עֶס וואָלט זעֶהר גוּט געֶוועֶזעֶן מעֶן זאָל אוּמעֶנדעֶרעֶן דִיזעֶ בעֶצִיהוּנגעֶן, וועֶלכעֶ טײגעֶן נִיט פֿאַר בײדעֶ צדדִים. דאָס עֶרקלעֶרט זִיךְ דעֶרמִיט, וואָס דעֶר ווערטה פֿוּן דעֶר עֶרד האָט בִיסלעֶכווײַז געֶשטִיגעֶן, וואָס עֶרד אִיז דאָ וועֶנִיג, וואָס דִי פּוֹיעֶרשֶׁע חיוּבִים זעֶנעֶן זעֶהר אוּנבעֶשטִימט אוּן דעֶרִיבעֶר קוּמעֶן אָפֿט פֿאָר פֿעֶרשִׁיעֶדעֶנעֶ מהלוֹקוֹת. דִי אָפֿטעֶ אוּנגעֶרעֶטעֶנִישעֶן אוּן דִי שווערעֶ פֿלִיכט אוֹיסצוּהאַלטעֶן דִי פּוֹיעֶרִים אִין אַזאַ צײַט אוֹיפֿן אײגעֶנעֶם השבוֹן, דִי זאָרגלאָזִיגקײַט פֿוּן פּוֹיעֶר, וועֶלכעֶר אִיז געֶוואָהנט צוּ קוּקעֶן אוֹיפֿ'ן פּריץ ווִי אוֹיף אײן אַפִּיקוּן אוּן דאגה'ט נִיט פֿאַר זִיךְ אַלײַן".

דעֶר וואוּקס פֿוּן דעֶם ווערטה אוֹיף עֶרד האָט געֶהאַט אַ בעֶזוּנדעֶרעֶ בעֶדײַטוּנג אִין דִי מִיטעֶלעֶ אוּן דרוֹמ'דִיגעֶ טהײלעֶן פֿוּן דעֶם געֶגעֶנד מִיט שוואַרצעֶ עֶרד. דִי מאַסעֶן־תבוּאה־פּראָדוּקציאָן, ווִי צוּם אַרוֹיספִֿיהר, אַזוֹי אוֹיךְ פֿאַר דעֶם געֶברוֹיךְ פֿוּן דִי בראַנפֿעֶן־ברוֹיעֶרײַעֶן, דִי בוּרִיקעֶס־פּלאַנטאַציעֶס, וועֶלכעֶ האָבעֶן געֶהאַט, זעֶהר אַ גרוֹיסעֶ בעֶדײַטוּנג אִין דעֶם רעֶכטעֶן טהײל פֿוּן קלײן־רוּסלאַנד, דאָס אַלץ האָט אַרוֹיסגעֶרוּפֿעֶן דִי בעֶדעֶרפֿנִיס אִין לוֹין־אַרבײַט אוּן האָט בעֶשׂײַנפּעֶרלִיךְ בעֶווִיזעֶן אוֹיף ווִיפִֿיעל דאָס אִיז נוּצלִיךְ. „דִי פּראָבעֶן צוּ בעֶאַרבײַטעֶן דִי עֶרד דוּרךְ לוֹין־אַרבײַטעֶר", זאָגט ווײַטעֶר דעֶר אוֹיבעֶנדעֶרמאָנטעֶר פּעֶראָווסקִי „אִין סאַראַטאָוועֶר, טאַמבאָוועֶר, פּעֶנזעֶר אוּן וואָראָנעֶזשעֶר גוּבעֶרניעֶס האָבעֶן בעֶווִיזעֶן אַז דאָרט, וואוּ עֶס פֿעֶלט נִיט קײן געֶדוּנגעֶנעֶ אַרבײַטס־העֶנד, האָט דעֶר אײגעֶנטהִימעֶר, וועֶלכעֶר פִֿירט זײַן ווִירטשאַפֿט מִיט לוֹין־אַרבײַטעֶר, אַ גרעֶסעֶרעֶן פֿעֶרדִינסט, אײדעֶר דִי לײַב־אײגעֶנטהִימעֶר".

אין דער אײַגענער צײַט װען מען האָט זיך אָנגעהויבען צוצופּאַסען צו די נײַע בעדינגונגען, האָט זיך דער אַדעל נוּפא אויך אָנגעהויבען צו דיפערענצירען. גרינגער פאַר אַלע האָבען זיך צוגעפּאַסט צו די נײַע בעדינגונגען די גרויסע גוטס־בעזיצער; די קליינע גוטסבעזיצער איז דאָס אָנגעקומען שווערליך. די פויערשע לאַגע איז אין ערגעץ ניט געוועזען אַזוי שלעכט, ווי בײַ די קליינע פּריצים. אמת טאַקע, אַז די צאָהל פון אַזעלכע פויערים איז געוועזען ניט גרויס. פון דער גאַנצער צאָל 106.000 קליינע פּריצים, האָבען 17.000 גאַר קײַן ערד ניט געהאַט און זייער פערמעגען איז בעשטאַנען נאָר פון „מענשען", וועלכע זענען געווען צוגעשריבען בלויז צו הײַזער, 58.000 האָבען דורכשניט געהאַט צו 77 מענשען און 31.000 צו 49. פירסט וואַסילטשיקאָוו, בײַ וועלכען מיר האָבען אַרויסגענומען אַט די ציפער, מאַכט זעהר אַ אינטערעסאַנטע בעמערקונג:

„אין די לעצטע צײַט, ד. ה. אין די 30־ער, 40־ער יאָהרען האָט דער קלאַס קליינע גוטסבעזיצער געמאַכט גרויסע פאָרשריט אין בילדונג, אפשר נאָך מעהר פאַר די גרויסע פּריצים. בענוצענדיג זיך מיט די בילדונגס־מיטלען, וועלכע קאָנצענטרירען זיך אַם מעהרסטען אין דער הויפּט־שטאָדט און גרויסע שטעדט, האָבען די יונגע מענשען דורכגעמאַכט פערשידענע האָך־שולען און פון זיי זענען אַרויסגעקומען די געלעהרטע, ליטעראַטען, קינסטלער, אַרמעע־אָפיצירען און מלוכה־בעאַמטע. אַט די אַלע זענען נאָך זייער געבורטה און פאַמיליע אַדעל־קינדער, נאָר נאָך זייערע אַנשאַונגען זענען זיי געוועזען די הויפּט־געגנער פון לײַב־אייגענטהומס־רעכט און אַריסטאָקראַטישער הערשאַפט פון גרויסען ערד־אייגענטהום". אַט פון דיעזען קרײַז זענען אַרויסגעוואַקסען די ראַדיקאַלסטע כלל־טהוער פון די 40־טע און 60־טע יאָהרען. זיי האָבען געגעבען דעם גרעסטען קאָנטינגענט פון די קינפטיגע בעל־תשובה'דיגע פּריצים". די מעסינע עלעמענטען פון אונזערע „עמאַנסיפאַטאָרען" זענען אויסגעוואַקסען פון מיטעל־אַדעל.

די גײַסטליכע האָבען אויך ניט געקענט בײַשטעהן דעם אַלגעמיינעם צערשטערונגס־פּראָצעס פון די אַלטע געזעצ־

שאַפטליכע בעציהונגען. מעהרער פון אַלעמען האָבען דערפון געליטען די קליינע נייסטליכע, ד. ה. די דאָרפישע גלחים. כל זמן עס האָט געהערשט די נאַטורעלע ווירטשאַפט, האָבען אַפילו יענע דאָרף-גלחים, וואָס האָבען געדאַרפט אויסהאַלטען אַ גאַנצען פאַק קינדער, ווי עס איז דורכגעלעבט. נאָר ווי עס האָט זיך בעוויזען די „פיינדליכע קראַפט" האָט זיך אַלס איבערגע-ביטען. פריהער אַז עס איז ניט געווען וואו אהינצוטהאָן די איבריגע „געבראָכענע-ווערטה" האָט מען זיי אָבגעגעבען גאָט און זיינע משרשים, איצט אָבער, אַז מען האָט פון אַלץ געקענט מאַכען מזומנים, איז פאַר די דאָרף-גלחים נאָר גע-בליבען די שרים. פון זיי זענען אויסגעוואַקסען נייע פראָלע-טאַריער, וועלכע האָבען אָנגעפילט די בורסען, אַקאַדעמיעס און אַלס מענשען אָהן „יחוס" האָבען זיי, צוזאַמען מיט די „בעלי-תשובה־דינגע" פריצים, פאָרגעשטעלט די הויפט-עלעמענ-טען פון „דענקענדען פראָלעטאַריאַט". שוין אין די פוי-ערים-בעוועגונגען אין וואָלאָגדער גובערניע, אַזוי אויך אין אַ סך אַנדערע בעוועגונגען אין 18-טען און 19-טען יאָהרהונדערט האָבען די דאָרפישע גלחים גענומען אַ גרויסען אַנטהייל לטובת די פויערים. דאָס זענען אויך געווען די איינעגע פויערים, וועלכע האָבען נאָר געקענט לייענען און שרייבען.

מיר זעהען, אַז דער באָדען פאַר „די גרויסע רעפאָרם" איז שוין געווען אין גאַנצען פאָרגעברייט. נאָר ווי נויטווענ-דיג די רעפאָרמען זאָלען ניט זיין, „גוט" מען זיי נאָר דאַמאָלס, ווען מען „פאָדערט" זיי און ווען מען „פאָדערט" זעהר שטאַרק. נאָך ראַדישטשעוו, איינער פון די ערשטע מאַרטירער פאַר דעם רוסישען פאָלק, האָט געזאָגט: „דאָס פאָלק וועט בעקומען פרייהייט „אויב ער וועט וועלען" און מיר וועלען טאַקע באלד זעהען, אַז דער איינענער סאָציאַל-פאָליטישער פראָצעס, וועלכער האָט איבערגעענדערט און אי-בערגעטאַשט די שטאַנד-בעציהונגען און די געזעלשאַפטליכע אָרדנונג פון לייבאייגענשאַפט, האָט אויך ניט וועניגער גע-ווירקט אויף דעם פאָלק, ער האָט איינגעפלאַנצט אין איהם דעם ווילען פטור צו ווערען פון דעם לייבאייגענטהום-רעכט.

די פערשקלאַפונג פון רוסישען פויער איז אַזוי וועניג

געוועזען אַ רעזולטאַט „פֿון אַ בלוזען מאַך מיט דער פֿעדער", פּונקט ווי זײַן בעפֿרײַאונג. האָטש די פֿערשקלאַפֿונג איז טאַקע געוועזען צוגעפּאַסט צו די ענדערונגען אין דער כאַציאַל-עקאָנאָמישער געזעלשאַפֿטליכער סטרוקטור, פֿון דעכטוועגען איז דער פּראָצעס ניט פֿאָרגעקומען אין גאַנצען אויף אַ „פֿרידליכען" אופֿן. דער בונט פֿון סטענקאַ ראַזין בעווײַזט, ווי שווער עס איז געוועזען צוצובינדען דעם רוסישען פּויער צו דער ערד. נאָר כל זמן דער יסוד פֿון לײַבאייגענטהום-רעכט איז געוועזען די נאַטורעלע ווירטשאַפֿט, כל זמן דער הויפּט-מאָטיוו פֿון דער פּריצישער ווירטשאַפֿט איז נאָר געוועזען בעפֿרידיגען די בעדערפֿניסען פֿון דעם פּריץ און זײַן הויזגעזינד, האָבען די בעציהונגען צווישען פּריץ און די פּויערים געטראָגען אַ פּאַטריאַרכאַלישען כאַראַקטער. דער פּריץ און די פּריצ'טע זענען געוועזען אייגענע „טאַטע און מאַמע", זיי זענען געוועזען „בעלי-טובות", די פּויערים זענען געוועזען די קינדער, וועלכע מען האָט אמת פֿון צײַט צו צײַט „געמוסרט", אָבער אַלץ מיט אַ „מאָס". באַלד אָבער, ווי דער ווירטשאַפֿטליכער פֿונדאַמענט איז געוואָרען מעהר-ווערטה, האָט זיך אַלץ געענדערט. ווען די פֿעלקער, זאָגט מאַרקס, בײַ וועלכע די פּראָדוקציאָן טראָגט נאָך די נידעריגסטע פֿאָרם פֿון שקלאַפֿען-אַרבײַט, טרעטען אַרויס אויפֿ'ן וועלט-מאַרק, וואָס איז אונטערגעוואָרפֿען צו די געזעצען פֿון דער קאַפּיטאַליסטישער פּראָדוקציאָן, ווען זייער פּראָדוקטען-פֿערקויף קײַן אויסלאַנד ענטוויקעלט זיך אַזוי שטאַרק, אַז ער ווערט זייער הויפּט-אינטערעס. דאַמאָלסט קומען נאָך צו צו די באַרבאַרישע ווילדהײַטען פֿון שקלאַפֿערײַ און לײַבאייגענשאַפֿט די ציוויליזירטע גרויזאַמקײַט, וועלכע שטאַמט פֿון איבערמעסיגע אַרבײַט".

די בעוועגונג פֿון פּוגאַטשאָוו איז געוועזען דער ערשטער סיגנאַל פֿון דעם נײַען אויפֿרעגונגס-פּראָצעס. פּאַוועל דער ערשטער, האָט געמוזט שטעלען אַ גרענעץ צו דער גיעריגער שטרעבונג פֿון די פּריצים אַרויסצודריקען פֿון פּויער וואָס מעהר איבער-אַרבײַט. ער האָט בעגרענצט די אַרבײַט אויף די פּריצים (אמת טאַקע נאָר אויף דעם פּאַפּיר)—נאָר מיט דרײַ טאָג. די אַרבײַט פֿאַר'ן פּריץ איז געוועזען אַ נ'אמתע קאַטאָרגע. דער

פֿריהערדיגער פּאַטריאַרכאַלישער כאַראַקטער פֿון די אַרבייט פֿאַר'ן פּריץ. ווען דער געטרייער פֿאָטער האָט דאָס רוב געגעבען שיינע „כבוד" זיין לייבאייגענעם, ווערט פֿערשוואונדען; אויף זיין אָרט קומט אָן די סוחרישע קאַרגקייט. כל זמן די פּראָדוקטען, וועלכע עס האָבען בעשאַפֿען די לייבאייגענע פּויערים, זענען געלעגען ביי דעם פּריץ אין שפּייכער אַלס אַ פֿאָרראַט אויף שפּעטער, כל זמן מען האָט זיי ניט געקענט פֿערקויפֿען, איז דאָס לייב-אייגענהום-רעכט געשטאַנען אונבעריהרט. דער פּריצישער פֿאָרראַט, וועלכער איז אין דער זעלבער צייט אויך געווען דער פֿאָרראַט פֿון דער אַלטער געמיינדע, האָט געדינט אַלס פֿערזיכערונגס-איינריכטונג פֿאַר די פּויערים אין פֿאַל פֿון אַנ'אונגערעטעניש; די פֿאָרראַטען האָבען אויך געגעבען דעם פּריץ די מעגליכקייט צו שפּייזען עלענדע, אָרעמע קראַנקע און אויף אַזאַ אופֿן האָבען זיי, צוזאַמען מיט די קירכען, געדינט אַלס צדקה-הייזער פֿאַר אָרעמע און קראַנקע. איצט איז דער „טרייער פֿאָטער" דורך, דעם „הונגער צו גאָלד" געוואָרען אַ לאַנדווירט, וועלכער ברענט פֿון ליידענשאַפֿט צו גאָלד און וואַרפֿט אַרויס אָהן רחמנות זיינע אייגענע פּויערים אויפ'ן גאַס.

נאָר, כדי מען זאָל פֿערשטעהן דעם שרעקליכען צאָרן פֿון די פּויערים, דאַרף מען זיך אויך דערמאָנען, אַז אין דער איינער צייט, ווען עס האָט זיך פֿערגרעסערט די עקספּלואַטאַציע פֿון דער פּויערשער פּערזענליכער אַרבייט איז אויך פֿאָרגעקומען די אונפֿערשעמטעסטע עקספּראָפּריאַציע פֿון דער פּויערשער ערד. די פֿערגרעסערונג פֿון לייבאייגענשאַפֿט האָט זיך אויסגעדריקט אין דעם, וואָס ס'איז אויסגעוואַקסען די עקספּלואַטאַציע פֿון דער פּויערשער אַרבייט, וואָס ס'האָבען זיך פֿערגרעסערט די פּריצישע פֿעלדער אויף דעם חשבון פֿון די פּויערשע, וואָס די פּויערים האָבען זיך פֿערוואַנדעלט אין „חדשים'ניקעס".

און צוזאַמען מיט דעם וואוקס פֿון דער קאַפּיטאַליסטישער ווירטשאַפֿט אויף דעם פֿונדאַמענט פֿון לייבאייגענשאַפֿט, האָט זיך, אַלס מעהר פֿערשאַרפֿט דער „ווידערשפּרוך" צווישען דער ווירטשאַפֿטליכער סיסטעם פֿון לייב-אייגענטהום און לייבאייגענטהום-סיסטעם. ווי ווייט דיזער ווידערשפּרוך האָט זיך פֿער-

שאַרפט זעהען מיר פֿון דעם קאַמפף צווישען די פריצים און די פויערים. דער קאַמפף האָט זיך אויסגעגאָסען אין פֿערשיעדענע פֿאָרמען. די פֿערשיעדענע עלעמענטען האָבען רעאַגירט אויף פֿער־שיעדענע אופֿנים. די נאַטירליכסטע פראָטעסט-פֿאָרם איז געוועזען דאָס אַנטלויפֿען. הויפטזעכליך האָט זיך דאָס פֿערשטאַרקט אין 19-טען יאָהרהונדערט און נאָר דערמיט, ווי אויך מיט דער פֿערגרעסערטער שטערבליכקייט צווישען די לייבאייגענע, קענען מיר ערקלערען פֿאַר וואָס די צאָהל פֿון די לייבאייגענע, ווי דאָס האָבען בעוויזען די לעצטע רעוויזיעס, איז אויף אַזויפֿיעל קלענער געוואָרען. זעהר בעמערקענסווערט איז אויך דער פֿאַקט, דאָס די צאָהל פֿון די זעלבסטמאָרדען האָט זיך שטאַרק פֿערגרעסערט צווישען די לייבאייגענע, האָטש די לייבאייגענע, וואָס זענען געשטאָרבען פֿון זעלבסטמאָרד, פֿלעגען שטענדיג פֿיגורירען אין די אָפֿיציעלע ליסטען אַלס פלוצלונג-געשטאָרבענע און ס'איז דעריבער שווער גענוי צו בעשטימען זייער צאָהל. נאָר דאָס איז אַ פנים זיכער, אַז די זעלבסטמאָרדען זענען געוועזען אַ געוועהנליכע ערשיינונג. *)

דער געפֿיהל פֿון „בעליידיגטען געוויסען“, וועלכער האָט זיך אויסגעדריקט אין דער שטרעבונג וואָס גיכער אויעקצוגעהן פֿון אַזאַ וועלט, וואו עס הערשען די לייבאייגענטהומס-בעציהונגען, ווערט פֿערשטאַרקט דורך אַנ'אַקטיווען „אויפֿשטאַנד פֿון דער „בעליידיגטער עהרע“. פֿון 1816 ביז 1837 זענען לויט די אָפֿיציעלע ציפֿער גע'הרג'עט געוואָרען 9 פריצים, פֿון 1837 ביז 1855 איז גע'הרג'עט געוואָרען 150, אַטענטאַטען אויף פריצים איז געוועזען אַנ'ערך 80. פֿערוואַלטער זענען גע'הרג'עט געוואָרען 27. דערביי דאַרף מען ניט פֿערגעסען אַז די אַלע ציפֿערען זענען נאָך ניט דער ריכטיגער אמת. די צאָהל פֿון די אונטערצינדונגען איז גאָר נישט מעגליך אויסצורעכענען. עס איז אויך שווער צו בעשטימען די צאָהל פֿון די פריצים, וואָס די פויערים

*) אין די פאפירען פון סקווירער אויעזד-געריכט געפינען מיר, אז אין דעם משך פון די לעצטע פינף יאהר פון לייבאייגעטהומס-רעכט (1860—1855) איז געוועזען אין דעם אויעזד זעלבסטמארדען, פלוצלונג-געשטארבענע 443, ד. ה. צו 73,33 אין א יאהר, אין די ערשטע פינף יאהר נאך דער בעפרייאונג (1666—1661) נאר 272 צופאלען, ד. ה. צו 46,56 א יאהר.

האָבען נעשלאָגען און נעשמיסען. חאָטש אָט די פֿאַקטען האָבען זיך אַם מעהרסטענס איבערגעחזרט אין לעצטען פעריאָד פֿון דעם לייב־אַיינגענטהומס־רעכט האָט מען וועגען זיי גאַנץ וועניג געוואוסט, ווייל די פּריצים פֿלעגען האַלטען בסוד אַזעלכע „בזיונות׳דיגע" פֿאַקטען.

עס איז אויך אויסגעוואַקסען אין זעהר אַ הויכע מדרגה די צאָהל פֿון די פּויערים־בונטען. אין דער רעגירונגס־צייט פֿון ניקאָלאַי דעם 1-טען איז פֿאָרגעקומען אַנ׳ערך פֿון 556 בונ־טען, ד. ה. דורכשניט צו 19 בונטען אַ יאָהר. די צאָהל פֿון די אונרוהען האָט געוואַקסען ביז סוף 40-ער יאָהרען און זיי האָ־בען ערר‍ייכט די העכסטע מדרגה אין 1848–1854 יאָהר.

פון	1826	יאָהר	ביז	1830	איז פאָרגעקומען	41	אונרוהען.
„	1830	„	„	1834	„	46	„
„	1835	„	„	1839	„	59	„
„	1840	„	„	1844	„	101	„
„	1845	„	„	1849	„	172	„
„	1850	„	„	1854	„	137	„

פֿאַר ניט פֿאָלגען די פּריצים האָט מען פֿערשיקט אין סיביר אין אַ משך פֿון 20 יאָהר (1826–1846) 1030 מאַן (827 מאַנספּערזאָן און 203 פֿרויענצימער).

צום ענדע פֿון ניקאָלאַי דעם 1-טענס רעגירונגס־צייט איז די פּויערשע שטרעבונג „פּטור צו ווערען" פֿון די פּריצים געוועזען אַזוי שטאַרק, אַז אין דער לופֿט האָט געשמעקט מיט אַ נייעם פּונאַטשאָוו־אויפֿשטאַנד. זעהר קלאָר האָט זיך אַרויס־געוויזען די דאָזיגע שטרעבונג פֿון די פּויערים אין די אונרו־העןֿ, וואָס זענען פֿאָרגעקומען נאָך דעם מאַניפֿעסט פֿון 1854 יאָהר, וועלכער האָט נערופֿען די בעפֿעלקערונג אויף מיליטער־דינסט. צווישען די לייבאייגענע האָט זיך פֿערשפּרייט אַ קלאַנג אַז יעדערער, וועלכער וועט זיך פֿערשרייבען אין רעקרוטען, וועט ווערען בעפֿרייט און בעקומען ערד. עס האָט נישט גע־האָלפֿען קיינע פֿערזיכערונג, אַז אַזאַ נעזעץ איז נאָר אויף דער וועלט ניטאָ: די פּויערים האָבען זיך ניט בערוהיגט.

אָט די אַלע אויפרעגונגען, די גרויזאַמע אָנזאָגער פון
דעם קומענדען שטורם, האָבען גענוג בעוויזען, ווי אָנגע־
שטרענגט דאָס פאָלק האָט געוואַרט אויף די נאָהענטע בע־
פרייאונג פון לייבאייגענשאַפט און וואָס פאַר אַ גיך-אויפפלאַ־
מענדער מאַטעריאַל ס'איז דאַמאָלס געווען דער פויער־שטאַנד.
צי דאַרף מען נאָך דערמאָנען אָן די ווערטער, וואָס אַלעק־
סאַנדער דער 2־טער האָט געזאָגט דעם מאָסקווער אַדעל: „עס
איז גלייכער אָבצושאַפען דאָס לייבאייגענטהומס־רעכט פון אויי־
בען, איידער וואַרטען, ביז ער וועט אָנהויבען אָבגעשאַפט
ווערען פון אונטען".
מיר זעהען אַז ראָדישטשעוו איז געוועזען גערעכט.
דאָס פאָלק האָט בעקומען פרייהייט, ווייל ער האָט „געוואָלט".
מיר האָבען שוין אויך געזעהען, ווי די „געשענקטע" פריי־
הייט האָט מען „פערקירצט" פון אַלע זייטען. ווי שטאַרק עס
זאָל אָפטמאָל ניט זיין די אויפרעגונג פון די פויערים, זענען
זיי פאָרט ניט פעהיג, לויט זייערע לעבענס־בעדינגונגען, צו
אַנ'אַלגעמיינע פאָליטישע טהעטיגקייט. זיי שטעלען פאָר אַזאַ
בעפעלקערונגס־שיכט, ביי וועלכער די גלייכע אינטערעסען זע־
נען ניט אַלע מאָל געמיינזאַמע. זיי טרעטען אַרויס אַלע צו־
זאַמען נאָר דאַמאָלס, ווען זיי אַלעמען האָט געטראָפען אַנ'
אַלגעמיינע צרה, ווי למשל אַ סטיכינער אונגליק. די אָרטיגע
אינטערעסען פאַרנעמען ביים פויער דעם ערשטען פלאַץ און
דעריבער, ווי גרייט ער זאָל ניט זיין צו אַ ווידערשטאַנד, איז
זעהר גרינג איהם אָבצוקויפען מיט וואָס ס'איז פאַר אַ נדבה.
די פאָליטישע אַקטיוויטעט פון די פויערים איז ניט זעהר
גרויס אַפילו דאַן, ווען די פויערענשאַפט איז נאָך ווייניג
דיפערענצירט, בפרט נאָך דאַמאָלס, ווען די געלד־ווירטשאַפט
האָט שוין געהאַט אויף זיי אַ טיעפערע ווירקונג.
די לייבאייגענע זענען אַזוי ווייניג געוועזען אייגאַרטיג,
פונקט ווי דער אַדעל פאַר די רעפאָרמען. זיי זענען שוין דאַ־
מאָלס געווען צופאַלען אויף פערשיעדענע טעריטאָריעלע גרופען
מיט בעזונדערע, האָטש אייגאַרטיגע אינטערעסען. אין די גובער־
ניעס, וואו די ערד איז ניט פרוכטבאַר, האָט דער גרעסטער
טהייל פויערים געדאַרפט אַריינטראָגען דעם לייבאייגענטהימער

געווּיסע אָבצאָהלונגען („אָבראָק"). די הויפּט-הכנסות פון די לייבאייגענטהימער איז נאָר בעשטאַנען אין די הכנסות, וועלכע די פּויערים האָבען געהאַט ניט פון ערד-אַרבייט, נאָר פון אַנידערע בעשעפטיגונגען. אין אַזעלכע גובערניעס האָבען פילע פּויערים געשטרעבט איבערהויפּט זיך בעפרייען פון זייער פערזענליכער אָבהענגיגקייט. די ערד האָט ביי זיי קיין גרויסע ווערדע ניט געהאַט. די גוטסבעזיצער האָבען, פערקערט, זיך געסטאַרעט, ווי מיר האָבען שוין אויבען געזעהען אַ בייספּיעל, אָנוואַרפען די פּויערים זאַמד און בלאָטעס; אונטער דער מאַסקע פון אויסקויפס-געלד פאַר די אוננוציגע ערד, האָבען זיי אויף אַזא אופן בעקומען אויסקויפס-געלד פאַר די פערזענליכע בעפרייאונג פון פּויער. אין די גובערניעס, וואו די ערד איז געווען שוואַרצע און פרוכטבאַרע האָט דער גרעסטער טהייל פּויערים געדאַרפט בעאַרבייטען די פּריצישע ערד („באַרשטשינאַ") און זיי איז אויסגעקומען צו קעמפּפען מיט דער שטרעבונג פון די פּריצים זיי אַראָבצוטרייבען פון דער ערד. און אויב דעם פערבאַנד פון די פּריצים פון די שוואַרצע ערד מיט די פּריצים פון אונפרוכטבאַרע ערד איז געלונגען אונטער דעם פליגעל פון דעם געבילדעטען טווערער אַדעל, צו ערהייכען זייערע ציעלען, איז דאָס נאָר דעריבער, ווייל די פּויערים זענען נאָר געווען פּעהיג אויף איזאָלירטע, אָבגעזונדערטע „כטיכינע" בונטען.

די פּויערנשאַפט איז געווען צוטהיילט ניט נאָר טעריטאָריעל. צו דער צייט, ווען דאָס לייבאייגענטהומס-רעכט איז פערניכטעט געוואָרען, האָט זיך פון די פּויערים אָבגעטהיילט אַ פערמעגליכער עלעמענט, וועלכער איז געשטאַנען אין אַ שאַרפען געגענזאַץ צו דער איבעריגער מאַסע פּויערים. אין די געגענדען, וואו די ערד איז ניט געווען קיין שוואַרצע, זענען דאָס געווען די „פּויערים בעלי-בתים", די אורעלטערען פון די היינטיגע קולאַקעס, פון וועלכע מען פלעגט געוועהנליך בעשטימען די בורגמיסטערס. אַחוץ דעם זענען אי, דאָ אי דאָרטען געווען פּראָצענטניקעס און פאָרשטעהער פון האַנדעלס-קאַפּיטאַל. אָט די עלעמענטען האָבען אויך אַריינגעטראָגען אַ צושפּאַלטונג אין די פּויערנשאַפט און פערגרינגערט די אַלטע פּאָליטיק פון די הערשענדע קלאַסען—„צערטהייל און געוועלטיגע"

אט די פאליטישע פאסיוויטעט פון די פויערים איז נעוועזען די אורזאכע דערפון, וואס די „פארשטעהער פון דער דאמאלסדינער ראדיקאלער־אינטעליגענץ האט מעהר נישט נעקענט ווי „אבשרעקען“ פון זיך די נעזעלשאפט. זייערע עקסטרע פאדערונגען האבען דערמאנט די הערשענדע קלאסען אן די שרעקליכע צייטען פון פונאטשאוו. און טשערנישעווסקי האט מיט התלהבות פערטהיידינט די פראיעקטען, וועלכע ער אליין האט נעהאלטען פאר „אונמעגליך דורכצופיהרען ביי היינטינע פערהעלטניסען“, ווייל ער האט נעוואוסט גאנץ גוט אז די פראיעקטען, וועלכע קענען יא ווערען „פערווירקליכט ביי היינטינע פערהעלטניסען“ וועלען האבען נענוג פערטהיידיגער אהן איהם. און אויב די רעזולטאטען האבען ניט בעפרידינט זיינע פערלאנגען, האט ער פארט מיט זיינע חברים אבגעטהאן די איינצינע רעוואלוציאנערע זאך: זיי האבען ארויסגעשטעלט און פערטהיידיגט אויף וויפיעל דאס איז נעוועזען דאן מעגליך ביי די דאמאלסדינע בעדינגונגען דעם מאקסימום פאדערונגען, וועלכע מען האט דאמאלסט נאר נעקענט ארויסשטעלען. די הויפט־ארבייט איז פארט אבגעטהאן נעווארען. די יורידישע בעפרייאונג פון די ארבייטענדע מאסען האט בעדארפט דינען אלס ערשטער שריט צו זייער פאליטישער און שפעטער סאציאלער בעפרייאונג. אט דיזען גלויבען האט נעקראסאוו ארויסנעזאגט אין די פאלגענדע ווערטער:

„איך ווייס אז אויף דעם ארט פון די ליבאיינענטהוזמסקייטען, האבען די מענשען אויסנעטראכט אנדערע, נאר זיי צו צערשטערען וועט זיין אסך גרינגער און דעריבער בענרים איך מיט האפנונג די פרייהייט“

נאר וואו איז די רעגירונג? וואו זענען די „זעלבסטשטענדינע“ אינטערעסען, וועלכע האבען זי נעצוואונגען ארויסטרעטען אין דער ראלע פון „בעפרייער“. עס איז נענוג צו ווארפען א בליק אויף די נעשיכטע פון ליב־איינענטהום אין דער צייט פון ניקאלאי דעם 1־טענס הערשאפט, מען זאל זעהען ווי פארזיכטינ די זעלבסטהערשענדע רעגירונג איז נעוועזען, ווען איהר איז אויסנעקומען צו בעריהרען די פריצישע אינטערעסען. נאר דאמאלסט, ווען דער אויבענאנגעוויזענער סאציאל־עקאנאמישער

פּראָצעס האָט אַרויסגערופֿען פֿערשידענע ענדערונגען, האָט זיך די רעגירונג, האָפֿענדיג אויף די הילף פֿון אַ געוויסע גרופּע פּריצים, ענטשלאָסען—אויב מען קען אָנרופֿען ענטשלאָסענהייט יענע אונענטשלאָסענע פּראָבען פֿון די 50-ער יאָהרען—און אַוועקגעשטעלט די פֿראַגע וועגען „אויסבעסערען די לאַגע פֿון די פּריצישע פּויערים". עס וואָלט געוועזען ניט שווער צו דערווייזען אויף וויפֿיעל אין די אַלע אונזיכערע, שוואנקענדע שריט פֿון דער רעגירונג האָט זיך אָבגעשפּיגעלט דער ברענענדער אינטערעסען-קאַמפּף, וואָס האָט זיך געפֿיהרט צווישען די אַדעליגע גופא—דער קאַמפּף, וועלכער איז פֿאָרגעקומען אין אַנ׳אַטמאָספֿערע פֿון פֿאָלקס-אויפֿרעגונגען, וואָס האָבען זיך יעדע רגע געקענט אויסגיסען אין אַ מעכטיגען רעוואָליוציאָנערען שטראָם, אין אַנ׳אַטמאָספֿערע פֿון „אונטעראירדישע" טהעטיגקייט, וואָס ס׳האָבען געפֿיהרט די עקסטע עלעמענטען פֿון דער פֿאָלקס-פֿריינדליכער אינטעליגענץ.

ניט די כראָנישע דעפֿיציטען, ניט די שווערע לאַגע פֿון דער גאַנצער מלוכה-ווירטשאַפֿט בכלל, ניט די אונפֿערשעמטע גנובות פֿון די בעאַמטע, וועלכע זענען פֿאָרגעקומען פֿאַר אַלעמען אין די אויגען און פֿון וועלכע די רעגירונג האָט זעהר גוט געוואוסט, ניט אַפֿילו דער בעוואוסטזיין אַז דאָס לייבאייגענטהומס-רעכט שטערט דער ענטוויקלונג פֿון האַנדעל און אינדוסטריע, ניט־דאָס אַלץ האָט געקענט צווינגען ניקאָלאַי דעם 1-טענס רעגירונג אַרויסצוטרעטען געגען די פּריצים. און אויב דער קרים-קריעג, וועלכער האָט בעשיינפּערליך אויפֿגעדעקט אָט די אַלע פֿאַקטען און בעוויזען, אַז כל זמן עס עקזיסטירט די לייבאייגענטהומס-אָרדנונג איז די מלוכה, ד. ה. די אָרגאַניזאַציע פֿון קלאַסען-הערשאַפֿט, ניט אים שטאַנד צו בעשיצען אַפֿילו די איינענע זיכערהייט געגען דעם „אויסערליכען" שונא, אויב דיזער קריעג האָט יע געטריבען צו דער רעפֿאָרם פֿון 19-טען פֿעברואַר, איז דאָס נאָר דעריבער, ווייל ער האָט נאָך קלאָרער בעוויזען די אונאויפֿהאַלטבאַרע שטרעבונג פֿון פּויער „פּטור צו ווערען" פֿון די פּריצים.

אין עכטען „הארץ פֿון רוסלאַנד" האָט זיך אויפֿגעהויבען דער „אינערליכער שונא". אמת טאַקע אַז דער שונא איז ניט

נעוועזען ארגאניזירט, זיין פאליטישער בעוואוסטזיין איז געוועזען
שוואך: ער איז אבער געוועזען שטארק דורך זיין האס צו דער
עקזיסטירענדער ארדנונג. ער איז אויך געוועזען געפערליך
דורך זיין אונגעהויערע צאהל: דאס איז געוועזען א שונא מיט וועל־
כען מען האט זיך געמוזט רעכענען. די רעגירונג, וועלכע
האט ניט געקענט בײשטעהן געגען אויסערליכען פײנד,
האט אויך ריזיקירט בעזיעגט צו ווערען פון דעם אינערליכען
שונא.

כדי, צו פערהיטען די קלאסען־הערשאפט האט מען גע־
מוזט ענדערען איהר פארם. דעם 20־טען פעברואר 1855 יאהר
האט אלעקסאנדר דער 2־טער צוזאמענגערופען אלע גרעסטע
בעאמטע ביי זיך אין קאבינעט אין ווינטער־פאלאץ בעראטען
זיך וועגען דער פראגע, צי מען זאל וויטער פיהרען די מלחמה,
אדער שליסען פריעדען און דאמאלסט האט טאקע אויסגענומען
די מיינונג פון יענע, וועלכע האבען געזאגט „אמת טאקע די
גרעסטע מעהרהייט פון רוסישען פאלק איז טיעף דורכגעדרונגען
מיט דעם בעוואוסטזיין פון זייער פפליכט. נאר עס זענען אבער
דא אזעלכע עלעמענטען, וועלכע קענען זיך אנהויבען וואקלען
און דעריבער דארף מען זיך ניט שטעלען אויף אזא געפעהר־
ליכען וועג, וועלכער וועט אונפערמיידליך ברײנגען צו אסך
שווערערען צושטאנד ווי איצט". און ווען ניט די געפערליכע
שטימונג פון די פויערים, וועלכע האט געצוואונגען די רעגירונג
דורכצואגען דעם מאניפעסט פון 19־טען פעברואר דורך די גע־
זעצגעבענדע אינסטאנציעם, וואלט די רעגירונג נאך אלץ
געבליבען א שפיעלצייג אין די הענד פון פערשידענע גרו־
פען אדעליגע. דערפאר אבער, גלייך נאר ווי זי האט זיך בע־
רוהיגט פון דעם שרעק האט זי זיך גענומען מיט א „אייזערנער
ענערגיע" דערשטיקען די „קראמאלע", וועלכע האט פאנאנדער־
געבלאזען די „פונקען פון די פויערשע האפנונגען".

דער קרים־קריעג, וועלכער האט געדויערט העכער צוויי
יאהר, האט געדינט אלס אן הקדמה צו דער עפאכע פון „גרוי־
סע רעפארמען". אט דער אומשטאנד, וואס די רעוואלוציאנע־
רע אינטעליגענץ איז געוועזען אבגעזונדערט פון דער „בונטא־
ריש"־געשטימטער פויערענשאפט, וועלכע איז אליין ניט

פֿעהיג צו אַ וועלכע ניט איז שטאַרקע און ברייטע אָרגאַניזאַציע, האָט געגעבען דער רעגירונג די מעגליכקייט זיך אַרויסצופּלאָנטערען פֿון דער שווערער לאַגע און אָבריסען לטובת די „לייבאייגענטהימער" פֿון יענער פֿרייהייט, וועלכע מען האָט מיט אַזוי פֿיעל מיהע ערקעמפּפט. נאָך לייכטער איז דאָס איהר אָנגעקומען מיט די איבריגע רעפֿאָרמען. אַחוץ די רעפֿאָרמען וועגען געריכט, וועלכע זענען אַרויסגערופֿען געוואָרען דורך די אויסגעוואַקסענע בעדערפֿניסען פֿון בירגערליכען לעבען און וועלכע זענען צוגעשניטען געוואָרען אויף דער מערב-אייראָפּעאישער מאָדע, זענען אַלע איבעריגע געוועזען נאָר אַ פּוסטע פּורים-שפּילעריי, וועלכע קען פֿערבלענדען נאָר די ליבעראַלע ליבהאָבער פֿון „פֿרעהליכע ערשיינונגען". אַזוי למשל די בעריהמטע זעמסקע רעפֿאָרמעס פֿון 1864 יאָהר, נאָך וועלכע עס שמאַכטען אַזוי אונזערע „טווערער ליבעראַלען", איז באמת נאָר געוועזען אַ בעלוינונג די פּריצים פֿאַר זייער פֿערלאָרענע ממשלה.

דער מאַניפֿעסט פֿון 19-טען פֿעברואַר האָט ברייט געעפֿענט די טירען פֿאַר דעם עכטען, אמת-ריינעם קאַפּיטאַליזם. אויף דעם אָרט פֿון פּויער האָט די עקאָנאָמישע ענטוויקלונג אַלץ מעהר אַרויסגעשטעלט דעם פּשוטען פּראָלעטאַריער, דעם שטאָדט-אַרבייטער. אין דער געשטאַלט פֿון דער רוסלענדער סאָציאַל-דעמאָקראַטיע פֿעראייניגט זיך די רוסישע רעוואָלוציאָנערע אינטעליגענץ מיט „דעם פֿאָלק"; אין איהרע רייהען טרעט אַלץ מעהר אַריין די אַרבייטער-אינטעליגענץ. דער געגענזאַץ צווישען די סאָציאַל-עקאָנאָמישע פֿערהעלטניסען און זייער פּאָליטישע אָרגאַניזאַציע, ווערט אַלץ שטאַרקער און דריקט זיך אויס אַלץ דייטליכער אין די נייע פֿאָרמען פֿון קלאַסען-קאַמפּף.

די יאָהרען, וועלכע זענען פֿאָריבער פֿון 1861-טען יאָהר, יאָהרען פֿון אונאויפֿהאַלטבאַרער ענטוויקלונג, זענען פֿערביי ניט אומזיסט. די סטיכישע בונטען פֿון די 40-ער און 50-ער יאָהרען זענען נאָר אַ קינדער-שפּיעל לגבי די ראָסטאָווער פּאַסירונגען פֿון יאָהר 1902 און די אַלגעמיינע שטרייקען אין גאַנץ דרום-רוסלאַנד אין יאָהר 1903.

דען 13-טען פֿעברואַר 1861 יאָהר האָט נ. מיליוטין
בעקומען דעם פֿאָלגענדען בריעף פֿון דער פּרינצעסין עלענאַ
פּאַוולאָווּנאַ: „איך האַלט פֿאַר נויטיג אייך מודיע צו זײַן,
דאָס מײַנע מענשען זאָגען, אַז אויב עס וועט דעם 19-טען
פֿעברואַר ניט אַרויס עפּעס אַ געזעץ, וועט דער המון זיך לאָ-
זען צום פּאַלאַץ פֿאָדערען אַן׳ענטשײדענען ענטפֿער. מען דאַרף
זיך בעציהען מיט מעהר אויפֿמערקזאַמקײַט צו דיזען קלאַנג:
אַזאַ דעמאָנסטראַציע קען אַמאָל זײַן זעהר געפֿעהרליך".
די רעגירונג האָט זיך צוגעאײַלט. דעם 19-טען פֿעברואַר
איז שוין געוועזען אונטערגעשריבען דאָס געזעץ וועגען דער
בעפֿרײַאונג פֿון די לײַבאײגענע. די פֿאָרם פֿון דער עקספּלואַ-
טאַציע האָט זיך נאָר געענדערט, בעזײַטיגען די עקספּלואַטאַ-
ציע גופֿא האָט נאָר קײנער ניט געקלערט. די אַרבײטער-
מאַסען האָבען בעקומען אַ פֿאַלשע פֿרײַהײַט.
עס איז פֿאַרבײַ גאַנצע 44 יאָהר, און דעם 9-טען יאַנו-
אַר 1905 האָבען זיך צעהנדליגער טויזענדער פּעטערבורגער
אַרבײטער געלאָזען צום ווינטער-פּאַלאַץ מיט אַ בקשה, מען
זאָל שענקען די אַרבײטער-מאַסען און אויך גאַנץ רוסלאַנד
פּאָליטישע פֿרײַהײַט. די פּאָליטישע פֿרײַהײַט איז דער ערש-
טער טריט צו דער סאָציאַלער בעפֿרײַאונג; די ענדערונגען אין
דער פּאָליטישער אָרגאַניזאַציע פֿון דער קלאַסען-הערשאַפֿט
דאַרף אָבראַמען דעם וועג צום קאַמפּף פֿון אַרבײטער-קלאַס
פֿאַר די פֿערניכטונג פֿון דער עקספּלואַטאַציע פֿון מענשען
דורך מענשען אין אַלע איהרע פֿאָרמען. די רעגירונג האָט
געענטפֿערט מיט פֿײַער און קוילען. זי האָט מנצח געוועזען,
נאָר ניט אויף לאַנג.
אויף דעם פּראָטעסט-געשרײ פֿון די פּעטערבורגער אַר-
בײטער, אויף די קרעכצען פֿון די פֿערוואונדעטע און שטער-
בענדע האָבען זיך אַצונד אָבגערופֿען הונדערטער טויזענדער
אַרבײטער איבער גאַנץ רוסלאַנד. עס האָבען זיך אָבגערופֿען
די אַרבײטער פֿון העלסינגפֿאָרס, וואַרשאַ, לאָדז, ווילנאָ, מאָס-
קווע, באַטום, יעקאַטערינאָסלאַוו, קיעוו, טיפֿליס, באַקו. אָהן
שום נאַציאָנאַלען אונטערשיעד האָבען זיי זיך צוזאַמענגעאָסען
אין איין מעכטיגע מאַססע: דער אַרבײטער-קלאַס האָט געפֿאָ-

דערט אַ קאָנסטיטואירענדע פֿערזאַמלונג, וועלכע זאָל מאַכען אַ סוף צו דער פּאָליטישער פֿערשקלאַפֿונג פֿון די ארבייטער־מאַססען.

און ווען אונזערע אונגליקליכע פּויערים וועלען נעוואָר ווערען אַז צוזאַמען מיט דער פֿאָדערונג פֿון פּאָליטישע פֿרײַהײַט, האָבען די פּעטערבורגער ארבייטער־דאָס בלוט און פֿלייש פֿון די פּויערים־אויך געפֿאָדערט, אַז מען זאָל בּיסלעכווײַס איבערגעבען די ערד אין די הענד פֿון פֿאָלק, דאַמאָלס וועלען די טעג פֿון דער אַלטער אָרדנונג זײַן געצעהלטע. בעקעמפּפען די רעוואָלוציע אין די שטעדט, ווען זי ווערט אונטערשטיצט דורך די רעוואָלוציע אין די דערפֿער, איז אונמעגליך.